Udvalg af Jens Zetlitz' Digte med indledende forord av J. Utheim

---

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har digitaliserats av Universitetet i Toronto i augusti 2010 och anpassats för Projekt Runeberg i juni 2013 av Ralph E.

UDVALG

AF

JENS ZETLITZ’ DIGTE

MED INDLEDENDE FORORD

AF

J. UTHEIM.

KJØBENHAVN.
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG.
FR. BAGGES BOGTRYKKERI.
1886.

======

UDVALG AF JENS ZETLITZ' DIGTE.

UDVALG

AF

JENS ZETLITZ' DIGTE

MED INDLEDENDE FORORD

AF

J. UTHEIM.

KJØBENHAVN.
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).
FR. BAGGES BOGTRYKKERI.
1886.

INDHOLD.

«Lyriske Digte har jeg givet mange af og mellem dem mange Selskabssange; — jeg har skjemtet med Jordens Møje og Daarligheder, jeg har sjunget om Viin, Elskov og Glæde, og jeg har malet Livets Vej mindre tornefuld, end man almindelig maler den, men saadan som jeg har fundet den.

J. Zetlitz.

UDGIVERENS FORORD.

En af det «norske Selskab»s yngste Digtere er *Jens Zetlitz.* Det er som tilhørende denne Kreds, opdraget og udviklet under dens Traditioner, han har faaet sin Betydning. Han har nogle Stænk af Wessels Humor og saftige Lune, han ruster sig med Bruns Nordmannaaand, naar han vil synge patriotiske Sange, han har som flere andre af Datidens Digtere i England taget Mønstrene til sine beskrivende Digte, han er i sit Liv og i sin Digtning en Type for det gemytlige, noget principløse Liv, som «det norske Selskab»s Mænd kappedes om at lovprise, han blev den frugtbareste af dette Selskabs talrige Visedigtere, og han blev herhjemme en trofast Talsmand for den Norskhedsfølelse, som de unge Nordmænd netop var bleven sig klart bevidst under sit Ophold i Kjøbenhavn.

Jens Zetlitz blev født i Stavanger den 26de Januar 1761 og kom 14 Aar gammel ind paa Bergens Latinskole. Under sin Skolegang her lærte han at kjende Nordal Brun, der fattede Interesse for den livlige, letnemme Gut og hjalp ham ved forskjellige Anledninger. Der voksede senere frem et Venskab mellem de to Mænd, der varede Livetigjennem. Sin første Digtsamling (1789) tilegnede Zetlitz sin Velynder; han skrev Bruns Biografi, medens denne endnu levede, og han sang et Mindedigt over ham ved hans Død.

I 1780 blev Zetlitz dimitteret til Universitetet, men vendte allerede Aaret efter igjen tilbage til Norge. Han levede nu i to Aar i Nærheden af Drammen som Huslærer hos Sorenskriver de Stock-fleth, Forfatteren af «Heimatkomsten». Derefter kom Zetlitz som Huslærer til en Kjøbmand i Arendal, hvor han var i tre Aar. I 1786 reiste han til sin Fødeby Stavanger, hvor han i to Aar levede af Privatundervisning, og først i 1788 saa han sig istand til igjen at tage tilbage til Kjøbenhavn, hvor han nu tog Andeneksamen og Aaret efter theologisk Embedseksamen. I 1790 blev Zetlitz personel Kapellan hos Sognepræst Bull til Ly paa Jæderen, med hvis Datter han var bleven forlovet; han giftede sig Aaret efter. I Aaret 1800 blev han Sognepræst til Vikedal og i 1811 til Hviteseid, hvor han døde den 14de Januar 1821.

Allerede i 1781 skrev Zetlitz Digtet «En norsk Vinter», der i omarbeidet Form blev optaget i hans «Digtsamling iste Del», der udkom 1789. Et andet beskrivende Digt, «Grevskabet «Karenslyst», udkom 1788 og blev ogsaa optaget i Samlingen af 1789. «Emnet til dette Digt,» siger Forfatteren i Fortalen, «er en Plet Jord, hvis største Længde er 50 og hvis største Brede 15 Skriclt.» Beskrivelsen gjaldt en liden 0 paa Lyststedet Malle nær Stavanger, som Frøken Karen Ankerman Smith havde opdyrket.

Den beskrivende Digtning var meget yndet af de norske Digtere i Slutten af forrige Aarhundrede. Tullin havde ført an, og Storm, Cl. Frimann, Zetlitz og andre fulgte trolig efter. I 1798 skrev Zet-m

litz «Morgenen», som kan henføres til denne Gruppe, i 1799 «En norsk Høst» og noget senere «Egenæs». Egenæs var en Markstrækning nær Stavanger, der fra 1771 af var bleven bortfæstet til Løkker. Til Digtet var knyttet 43 udførlige Anmærkninger, der optog 14 Sider; selve Digtet var 40 Sider. De 4 andre her nævnte beskrivende Digte varierer i Længde mellem 16 og 54 Sider. Som Prøve paa hans beskrivende Digtning er «En norsk Vinter» optaget i dette Udvalg.

Som Tilfældet var med Tullin, Wessel og flere andre af de norske Digtere i den Tid, var det for en stor Del engelske Mønstre, Zetlitz holdt sig til. Mottoerne saavel til «En norsk Høst» som til «Egenæs» tager han fra Thomson, og i sine Digte nævner han baade Thomson og Young.

«jeg synger Norges Høst og Høstens Glæder, Den travle Flids Belønning. Leed mig Du Camæne! i de Fodspor Barden træder,

Hvis Sange Efterslægter kom ihu!

Leed mig, om ei til Thomsons Digterhæder (Den svage Fod Parnassets Top ei naaer)

Dog leed mig i de Fodspor Thomson træder.»

Med disse Ord begynder Zetlitz «En norsk Høst».

I Digtsamlingen af 1789 var der en Gruppe Digte, som Zetlitz selv kaldte «Satiriske Digte», slcjønt deres Indhold er ligesaameget af komisk som af satirisk Natur; af disse Digte er i dette Udvalg optaget «Veddeløbet» (Side 11), og af hans Digte fra senere Aar hører «De ædle Jyder» (Side 45) ligeledes til denne Gruppe. «Hvorvidt jeg i mine satiriske Digte har været heldig, veed jeg ikke,» siger Zetlitz selv; «kun det veed jeg, at det er meget vanskeligt at skrive gode, men mere vanskeligt aldeles ikke at skrive Satirer.» Det erselvfølgelig Wessel, som i denne Digtait er hans Forbillede. Men i disse komiske Digte staar Zetlitz langt tilbage for Wessel; han manglede den finere Aandsuddannelse, der er en nødvendig Forudsætning for denne Digtart, og han falder ofte ned i det platte eller fortaber sig i Vidtløftigheder. Til at satirisere havde ellers Zetlitz megen Lyst, som ogsaa hans egen Udtalelse viser. Denne Lyst hængte sammen med hans oppositionelle Natur og kommer tilsyne paa de forskjelligste Steder i hans Digte.

De af Zetlitz' Digte, man nu nærmest tænker paa, naar man nævner hans Navn, er hans lystige Selskabsviser. Otti- og Nitiaarene i forrige Aarhun-drede var Selskabssangenes og Drikkevisernes Glansperiode. I alle Tonearter besang man Vinens Gud og en glad Rus. Vin og Kjærlighed, Sundhed, Venskab, et nøisomt Sind lovpristes som Livets høieste Visdom, og naar man saa vilde være rigtig moralsk, tog man med «Dyden», saadan i sin Almindelighed. Øieblikkets Livsnydelse, den glade Letsindighed, som hævder, at man skal tage Dagen, som den kommer, paa noget høiere end dette grundlagde man ikke Livets Lykke. Man skulde se til at faa ud af Livet saamegen Nydelse som muligt, men forresten, hvordan det saa gik, tage det med sorgløs Ro og Ligegyldighed, thi «alting jævnes, naar man dør». Det var, som om Folk var betagne af en Slags Galskab, og selv alvorlige Mennesker tog Del i den almindelige Jubelhymne over de samme tomme Glæder. Jonas Rein, «den sande Sorgs uforlignelige Sanger», skrev Drikkeviser, den alvorlige Storm ligedan, og selv den gravitetiske Brun sang, tyve Aar efterat han var bleven Velærværdighed:

«Lad saa Daaren drikke Vand,

Skjænker Vin udi Glasset til Randen!Norges Land er ingen Ørk,

Glæden fødes og der ud af selve Naturen.

Være hvo som vil en Tyrk,

Sidde tørstig og vranten og sturen.»

Den gladeste blandt alle de glade Visedigtere var Zetlitz. Hans Selskabssange kunde tælles i snesevis, og der var ingen Digter, hvis Viser var saa yndede under selskabelige Sammenkomster som Zetlitz'. Han eier da ogsaa i særlig Grad Evnen til at besynge den udelte Glæde. Der findes ikke hos ham nogen grædefærdig Sentimentalitet som hos den danske Digter Rahbek, intet Suk, ingen Længsel, ingen alvorlig Tanke, ikke et Fnug af noget, der kunde formørke Jubelen. Han er den freidigste, lystigste, mest overgivne Sanger og Drikke-broder; han ser idel Lykke og Solskin, saa at skal man i det hele taget udtale Ros over en Drikkevise, da er Zetlitz Manden, som fortjener den. Selv ikke Tanken paa «Dagen derpå» har, ligesom Tilfældet er med Bellman og flere af vore svenske Sangerbrødre i samme Sangart, nogensinde formaaet at lægge nogen Dæmper paa hans Livslyst. Det kan ikke nægtes, at der er lyrisk Sving og Stemning i disse hans Viser.

Men spørger vi om det Livssyn, den Tankegang, der møder os i disse Sange, da er det gjen-nemgaaende dette:

«Mit Ønskes Maal er kun en kjølig Kjelder,

Hvor Vinen ingen Skade ta'r,

Et Fad, som fyldes atter, naar det hælder,

Et Huus, som tætte Vægge har,

Et roligt Sind — en Munterhed,

Som følger mig til Gravens Bred.»

Eller:«Jo vist har jeg mit Ønske: blide Dage og ei for faa, en munter Vennekredsj Saa meget Lune, at jeg kan behage,

Saa megen Viisdom, at jeg er tilfreds,

Saa meget Guld, at Bollen tør ei bliver,

Den Magt, at jeg kan sige: Fy/d mit G/us/ Den Ære, som oprigtigt Venskab giver,

Og Musens Bistand til uskyldigt Fjas.»

Eller:

«Lyksalighed er Jordens Maal —

Viins, Venskabs, muntre Pigers Skaal.»

Eller:

«Nei: skjælve ei for Daarens Dom,

Og tage Dagen, som den kom,

Er meer end Guld og Ære værd,

Og det dig røver Ingen.»

Eller kort og godt:

«Om du vil være viis, min Ven,

Saa nyd din Ungdoms muntre Dage.

Den Stund, som engang svinder hen,

Skal aldrig komme meer tilbage.»

Man kan ofte føle sig forarget over en saadan Løssluppethed, der ikke levner Rum for en eneste alvorlig Tanke. Man maa dog ikke tro, Zetlitz er værre end andre; han er hellere bedre, forsaavidt som hans Glæde er mere ren og ægte, og man kan ikke nægte for, at denne friske Begeistring over Livets Skjønhed og Glæde, dette uforstyrrelige glade Humør, som er Grundakkorden i alle hans Selskabs-sange, ofte virker smittende.. Der kom en Tid nærmest efter Selskabsvisetiden, da det blev paa Moden i de mest klynkende og sønderrivende To-ner at besynge sine Savn og Længsler, Elskovens Smerte og al Verdens Jammer. Ingen vil nægte, at denne Retning i Literaturen har tilført Menneskeslægten en ganske anderledes større og rigere Udvikling end Viseperiodens Digtning; men ligeoverfor al den Svulst og uægte Følelse, som har fulgt denne senere Retning i Literaturen, vil Tonerne fra en af de gamle Selskabssange ofte virke som en Befrielse.

Erindre maa man ogsaa, at hine Tiders Drikkeviser ikke netop maa tages efter Bogstaven. Det er bleven sagt, at «den Vin, man nød, blev mere besungen end drukken», og saaledes kan det vel ogsaa have været med de øvrige Begeistringsudraab; man kan ikke tage dem ligefrem som Troesbekjen-delser, og Livets Virkelighed var nok temmelig forskjellig fra et saadant overdaadigt, syngende og drikkende Selskabsliv, som Zetlitz' og andres Viser nærmest skulde pege hen paa. Selskabslivet er sikkerlig i en ganske anden Grad flot og luxuriøst i vore Dage end dengang, selv om vi ikke nu besynger det i Prisdigte. Maa vi saaledes end slaa meget af, har dog disse Digte altid noget tilsvarende i Virkeligheden, og vi ved ogsaa fra andre Kilder, at en vis materialistisk Livsnydelse var temmelig almindelig i hine Tider. Blandt Zetlitz' mest yndede Selskabssange kan nævnes: «Jeg synger gjerne om Kongers Magt» (Side 21), «Til Jordens Lykke blev Druen til» (Side 25), «At Slyngler hæves til Ærens Top» (Side 27), «Mit fulde Glas, og Sangens raske Toner» (Side 31), «Hvor saare lidet vil der til, for lykkelig at være» (Side 32).

I disse Slags Viser er Zetlitz vittig og humoristisk, navnlig naar han vil flette ind noget, som giver sig ud for at være Moral og Alvor, men som kun staar der for at gjøre Spøgen end lystigere.Paa saadanne Steder har han en vis Lighed med Wessel. Zetlitz er aldrig ræd for sit eget Skind.

«Jeg synger, jeg leer og jeg spøger,

Og stundom jeg tømmer mit Glas,

Imellem randsager jeg Bøger,

Som tiest jeg farer med Fjas;

Ja Fjas, det er Saucen paa Livet,»

det er hans egne Ord, og han generer sig ikke for at tillægge sig, hvilke Daarskaber det skal være, hvilke han da, paa en Maade, som man ikke rigtig ved, enten det er Alvor eller Skjemt, behager at kalde Livets høieste Visdom. Man træffer saaledes paa mange Steder en vis Selvironi, der ligeledes minder stærkt om Wessel. Engang skrev han et Sørgedigt over en vis Lucas fra Pisek, en Mand, «som tælled' kun med Rus sine talrige Dage». «Vil De ogsaa give denne i Trykken?» sagde en af mine Venner, som læste den i Manuskriptet; jeg bejaede det, og han korsede sig — De har, blev han ved, slet ingen Omsorg for Deres Rygte, De giver selv deres Fiender Vaaben i Hænderne, og man vil for dette og mere udraabe Dem for en Libertiner — offentlig at synge en Klagesang over en Mand, som i 115 Aar havde havt 25,700 og jeg veed ikke hvor mange flere Ruus, og som lykkelig døde uden Lægers Mellemkomst» o. s. v.

Ved Siden af Vinen spiller Kjærligheden en fremtrædende Rolle i Zetlitz' Sange; men det er altid kun den lykkelige Kjærlighed, aldrig den ulykkelige, han besynger. Piger og Vin, Piger og Favntag, Kys og Elskerinde, det er Udtryk, der vender saa ofte tilbage i hans Viser, at man skulde tro, det var en letfærdig Mand, vi havde for os. Men det er i Virkeligheden den huslige Lykke, saadan som den var falden i hans egen lykkelige Lod, hanvier sin Lov. Og i disse Sange møder vi en lykkelig Mands varme Hjerte og Kjærlighed. Hans Hustrus Navn, Elisa, forekommer i en Række af hans Viser. Hun skjænker Vinen i hans Bæger, og han tømmer det til hendes Ære:

«Jeg synger gjerne, o Elskov! dig,

Din rene Lyst og din ømme Smerte,

Og disse Toner Elisa mig I kjælne Arme indsluttet lærte;

Om Elskovs Glæde Hun bød mig qvæde,

Og selv hun skjænkte mig Elskovs Glæde, Forelsktes Skaal.»

Hans Hjems Lykke blev imidlertid brat forstyrret, idet hans Hustru døde 1801 efter ti Aars Ægteskab. Hvor dybt dette Dødsfald har grebet ham, kan vi se af det rørende, vemodige Digt «Til min Ven Scheel, ved hans Kones Grav» (Side 65), der er et af de smukkeste lyriske Digte fra den Tid. Skjønt Zetlitz i 1802 indgik et nyt Ægteskab, blev dette Tab aldrig erstattet. Den Livets Lyst og Freidig-hed, som karakteriserede Zetlitz' tidligere Liv og Digtning, er forsvunden. De yderlig faa Digte, der er fra hans Haand efter den Tid, er næsten allesammen af alvorlig eller vemodig Natur, og naar han en enkelt Gang, f. Eks. i « Selskabssang 1803» (Side 64), forsøger sig i de gamle Toner, da er det ikke Jubelen, men den matte Vemodsklang, der lyder mod os.

Der er ingen af det norske Selskabs Digtere, der i Frihedstrang og national Begeistring staar Brun saa nær som Zetlitz. Overalt i hans Digte møder vi hans ureflekterede Kjærlighed til Fødelandet:

«Det bedste af Jordklodens Lande Til Fødeland faaet jeg har.»Han har ligesom Brun i rungende, skjønt ikke netop saa vellykkede Nationalsange besunget Norges Herlighed, han har ophøiet Nordmændenes Fortrin og gode Egenskaber, han har lovprist Landets Frihed og dets Odelsret og derunder faaet Anledning til at hudflette andre Landes Adelsherredømme:

«Og du, min lykkelige Ven,

Som ingen Jorddrot plager,

Som udelt ta'r Velsignelsen,

Der modnes paa din Ager,

Held dig, din Odel stige ned Til frie Børn i tusind Led.»

«Feudal-Systemets mangehaande stygge, Naturens bedste Søn fornedrende Ulykker flygted' fra den milde Skygge,

Som Odelsret, det sande Frihedstræ,

Opelsket af den kloge Hakons Hænder, Udbreded' over Hakons Fødeland.»

«Held dig, som kan med egne Øxne pløie Nedarvet Odelsjord, held dig, som kan Det Brød, der krydres af din lette Møie,

I Tryghed æde, lykkelige Mand.»

Disse fire Linjer vender tilbage fire Gange i Slutten af Digtet «En norsk Høst».

Zetlitz arbeidede, ligesom Brun og andre, for at skaffe Norge et eget Universitet og større national Selvstændighed paa forskjellige Omraader. Han indtog, ligesom Brun, et udpræget norsk Standpunkt, der i visse Tilfælde kom i et Modsætningsforhold til, hvad man i Danmark fandt ønskeligt; med sit aabne og ligefremme, noget uvorne Væsen gik han paa med en Hensynsløshed og Ugenerthed, der gjorde ham ilde likt hos Magthaverne i Kjøbenhavn. Han var ikke i nogen synderlig Gunst og blev sentog kun daarlig befordret. Han ønskede gjerne at blive Præst i Stavanger, hvor han havde saamange Venner og bekjendte, engang havde han ogsaa faaet Løfte paa dette Kald; men han blev altid forbigaaet.

Zetlitz havde noget af P. A. Heibergs oppositionelle Aand. Han førte tidt og ofte Frihedens Sprog i Munden, og i den «lange Vise» (Side 54), hvor han efter Wessels Forbillede aflægger Besøg hos alle Nationer, er det netop de Folk, der har kjæmpet for sin Frihed, Amerikanerne, Englænderne, Franskmændene, Polakkerne, Schweizerne, hvis Pris lyder høiest, medens han i samme Sang faar Anledning til at ønske:

«Gid al Jordens Adel kunde Blive Borger, blive Bonde.»

At han kunde føre et fritalende Sprog, som har megen Lighed med P. A. Heibergs, og som ikke kunde klinge behageligt paa høiere Steder, viser bedst hans Vise:

«At Slyngler hæves til Ærens Top,

At Smiger mæskes og Sandhed tigger,

At Rige sluge den Arme op,

Og Dyden nøgen paa Gaden ligger,

At Baand og Stjerne

Og tomme Hjerne

Forenes ofte, ja meer end gjerne,

Det seer man tit.»

Der var dog ingen rigtig Konsekvense i hans oppositionelle Frihedsbegeistring, og skjønt han vistnok var af en uforfærdet Natur, gik hans Fri-talenhed altid Side om Side med de almindelige trivielle og krybende Loyalitetsudbrud, som f. Eks. i Digtet «Frihed» (Side 26).Helt komisk lyder det, naar Zetlitz paa Kongens Fødselsdag 1798 synger:

«Der var en Tid, den er ei meer,

Da Intet mindre kræved'

End det, at styre Mennesker;

Thi naar kun Fyrsten leved',

Sin Dont han altid voxen var;

Skjøndt nu Tyran og nu en Nar,

Hans Ros man dog til Skyen bar Og for hans Vælde bæved'.

Om Konge da i Orde kom For Dyder uden Lige!

Om da hans Lov gik snaksom om Paa hele Jorderige;

Om da, naar han fik Fødselsdag,

Kanoners Dundren, Skandsens Flag Opbød til tvungent Glæde-Lag,

Ei meget vilde sige.

Men nu, da Øie, Mund og Haand Er' dadlesyge rede,

Hvert Gran af Feil hos Purpur-Mand At spore og udsprede;

Nu, trods det Diadem han bær,

At vorde, hvad Kong Christian er,

Sit Folk, og hele Jorden kjær,

Det maa dog Hæder hede.

Lyksalig Du, Fa'r Christian!

Din Dag er almeen Glæde.

Lyksalig vi! vi glade kan Din Lovsang sanddru' qvæde.

O! var hver Fyrste, hvad Du er,

Sit Folk og hele Jorden kjær;

O! var hvert Folk, hvad dine er;

Vord aarsæl mellem Glæde.»Saalangt kunde Kongeloyaliteten strække sig. Vi ved, at Kristian den 7de, da dette Prisdigt blev skrevet, i næsten en Menneskealder havde været en vanvittig Stakkar, der ingen Del havde i Landenes Styrelse.

Sine Selskabsviser har Zetlitz skrevet for Em-beds- o g Borgerstanden. Men ligesom Claus Frimann har han ogsaa udgivet en Digtsamling, der specielt er bestemt for Almuen, o g som udkom i 1795 under Titelen «Sange for den norske Bondestand». I denne Digtsamling er det fornemmelig, hans patriotiske Følelser træder frem for os. Bogen tilegnede han Christopher Jeltnæs i Hardanger, «fordi han var den agtværdigste Bonde, som jeg da kjendte.» I 1812 udkom Bogen i andet Oplag og blev da tilegnet Kirkesanger i Hviteseid Ole Bjørnsen, den senere Storthingsmand, og for at hædre Bjørnsen havde Zetlitz i Digtsamlingen optaget nogle faa af Bjørnsens Digte.

Denne Digtsamling har henimod 80 Digte, af hvilke en hel Del er af belærende Art, saaledes en Gruppe med Overskriften «Undervisende Sange», hvortil hører «Torbjørn den Lade», «Peder den Driftige», «Den fattige Thor og den rige Ole», «Arne denUkydske», «Ole den Kydske», «Dagfind den Drikfældige» og fl. Til de belærende Digte hører ogsaa 10 Sange med Overskriften «Sædelære Nr. 1», «Sædelære Nr. 2» o. s. v. Saa er der i Digtsamlingen en Del Venskabssange, en Del Soldatersange, forskjellige Leilighedsdigte ved Bryllupper, Begravelser o. lign., Sange ved de forskjellige Aarstider og ved Böndernes forskjellige Slags Arbeider, saa-som «Plougmandssang», «Sange i Høslætten», «Vise for en Gjetlegut», «Vise for en Gjetlejente», «Sang i Kornskuren», «Spindevise» o. s. v., specialiseret i det uendelige, ligetil f. Eks. «Sang, naar Nogen afHuusfolket er ude i Snedrev» eller «Sang ved Mandfolkenes Inde-Arbeide i Vinteraftenerne».

I disse Sange for Almuen naar dog Zetlitz ikke Frimanns Dybde o g Sikkerhed. Dels fører han ind Forestillinger, der er Almuen fremmede, og som ødelægger Digtets Enhed og Sammenhæng, dels fordyber han sig i Enkeltheder ved Bondens Liv eller Arbeide, hvilket alene fører til en tør, interesseløs Opramsning, og som ikke efterlader noget helt Indtryk. Alligevel har Zetlitz dog ogsaa efterladt sig flere Bondeviser, som har vundet stor Udbredelse i vort Land. Saaledes har hans «Vise for en Gjetlejente» i sin Tid været ligesaa kjendt som Cl. Frimanns Jætersang «Hør mig Skov og Mark og Fjeld».

Flere af de mest yndede blandt Zetlitz' Almuesange, saasom «Jeg er saa fro, jeg er saa glad, jeg er min egen Herre», «At Ladhed er parret med Smerte» og «Hvor saare lidet skal der til for lykkelig at være», er ellers af ældre Dato og er ikke optagne i denne Digtsamling.

En egen Gruppe i Sangene for den norske Bondestand er de historiske Mindesange. Zetlitz fulgte heri Storms og Frimanns Forbillede. Ved at berømme Fædrenes Daad vil han ægge og ildne sine samtidige Landsmænd til lignende Bedrifter. Hans historiske Mindesange var «Reydar Griothgardsen», «Audun Islænder», «Eynar Tambesjælver», «Peder Tordenskjold», «Anna Colbjørnsen» og «Trønderne», som fik sin Lovsang, fordi de i 1659 j0g Svenskerne ud af Trondhjems Stift.

«Mens Norge har Fjeld, og Granen staaer grøn Paa Norges snedækte Fjelde,

De Trønders Daad skal agtes skjøn,

Om den skal Krøniken melde.»Under denne Gruppe, som af Zetlitz selv benævnes «Hæderssange», findes ogsaa «En Vise om Ædelmodighed», (Side 82), hvori Digteren berømmer en Bygselmand ved Navn Anders Aagesen Rugtved, samt to Lovsange over to Embedsmænd, Præsten Johan Chrantz, hvis Prisdigt benævnes «En Vise om Embedsiver», og Sorenskriveren Niels Lembak, hvis Prisdigt kaldes «En Vise om Goddædighed» og begynder saaledes:

«Jeg om Niels Lembak, den elskede Skriver, Digter, Jordbruger, goddædige Mand,

Kort og eenfoldig en Vise Dig giver,

Bondel som elsker og agter din Stand 1»

Det er da ellers ikke blot i «Sange for den norske Bondestand», at Zetlitz' Interesse og Beundring for Bønderne kommer frem. Bondeforgudelsen laa i Tiden; man søgte en Trøst i at tillægge Bonden alle de høie Egenskaber, man selv manglede:

«Sjelden sin Bopæl i Stæderne fæste Ærlighed, Stræbsomhed, Tarvelighed.

Bonden nær Staden er sjelden den bedste; Grande fordærves af Grande, man veed.»

Overalt i Zetlitz' Digte stikker han Ros frem over Bonden, og i «En norsk Høst» lader han Odelsbonden sidde i sit Høisæde, gribe Ølstøbet med sin brede Næve og drikke sin Grande, der sidder ved hans Side, til, idet han siger:

«Vi Bønder her i Norge Folk dog ere;

Thi er Du driftig, som det bør en Mand,

Og ærlig som det bør en Normand være,

Saa er Du æret i din ringe Stand.

Du krysser ei for Fogd og ei for Skriver,Og ikke for Captainen; (Herre Gud,

Et halvt Snees Aars indbundne Haar ei driver En rigtig Gut fra Fødebygden ud)

Og nu Soldaten ei behøver længer At spørge Obersten, om han maa faae Det, hvortil selve Generalen trænger,

En vakker Kjelling og velskabte Smaae;

Nu maatte jeg omsonst med Møie lede Om Klages Grund — og troe, han lever ei Den Mand, som jeg for Alvor vilde bede: Gaae Du min Stie, levn mig din brede Vei. Jeg ingen Mand misunder, Kongen ikke, — Hans Gaard er større, det er ogsaa Alt, — Men ikke tryggere end min, og ikke Saa let indløst, om den fra Ætten faldt.

Sund er jeg som en Fisk, min trange Bolig Er tæt, mit Grandelag med mig tilfreds,

Min Dag er kort og sorgløs, Natten rolig,

Jeg lydes som en Lovbog i min Kreds,

I Bygden er jeg agtet, og jeg finder En Ungdoms Ven saart hist snart* her igjen, Der kjærlig mig om Barndoms Dage minder. Som da min Dag, den endnu svinder hen

I lykkelig Enfoldighed og Glæder;

De Store ei misunde mig, fordi,

Indsluttede i trange qvalme Stæder,

De veed ei hvad det er at være fri;

Og veed ei hvad det er, saa glad at drikke Sit eget 01 i trofast Vennelag;

Og paa sin vævre Børneklynge ikke Kan see som jeg, og tænke paa sin Grav Med Rolighed, og vide at den Møie,

De lide, ei forgjæves være skal,

Som jeg det veed. Min Sønnesøn skal pløie Med Lyst den Ager, jeg fra Heden stjal.»Og Zetlitz fortsætter derefter:

«Saa tidt med Grund den norske Bonde praier, Naar mindre travle lange Vinterqvæl Med Granden samler ham. Hans stolte Taler Udbrudet er af en fribaaren Sjæl.»

Saaledes yndede Zetlitz og hans Samtid at forestille sig Idealet af en norsk Bonde, og denne Bondetype er bleven staaende temmelig uforandret i vor Literatur helt ned til Wergelands og Wel-havens Tid.

Det var en Feil, Zetlitz havde tilfælles med de fleste af Datidens Sangere, at han vilde prøve sin Forfatterevne paa de forskjelligste Emner. Saaledes udgav han i 1795 en Samling Salmer, i det hele 79; men det er noget, man kunde vente, at det ikke vilde lykkes for den lystige Visesanger at naa Salmetonens Høihed, dens Alvor og Kraft. «Dersom Noget af mine Arbeider overlever mig, saa haaber jeg, at det vil være dette,» siger han i Fortalen. Men det er gaaet Zetlitz, som det er gaaet saamange andre, større Digtere, at de ofte har magtet mindst at bedømme sine egne Arbeider. Hans Salmer vandt aldrig Indgang og blev fuldstændig glemte, medens hans Viser i lang Tid var yndede. Der findes af Zetlitz ogsaa en Samling «Prædikener og Leilighedstaler», der udkom i 1822, efter hans Død. Efter hans Skrifter at dømme maa han ligesom Frimann i kirkelig Henseende nærmest have staaet paa Rationalismens Standpunkt.

Zetlitz kom aldrig til at udgive nogen Fortsættelse af sin Digtsamling af 1789. De Digte, han senere skrev, udenfor hvad der blev optaget i de to nævnte Samlinger af 1795, udkom dels enkeltvis, dels i Tidsskrifter. I 1808 udgav han «Ni Sange for den norske Armé». Zetlitz istemte

2som andre den krigerske Sangtone; men han besang ogsaa, hvad der var sjeldnere, ligesaa hyppig Fredens Gjerning, f. Eks. i «Til Freden» (Side 63)

0 g i Slutten af «Til Norge» (Side 19). I en af sine Mindesange lovpriser han Fredens Konge, Olaf Kyrre, og i Slutten af Digtet «En norsk Høst» gaar han over til:

«At skildre Norges Held og Fredens Glæder.

Tag som jeg kan, o Fred! min Lovsang her!

Ja dine, Fred! er Høstens blide Dage,

Flyer Du, saa har selv Eden ingen Høst,

Men kommer Du velgjørende tilbage,

Saa grønnes Ørkner; Glædens muntre Røst Blandt nøgne Klipper fødes; mørke Heder, Naturens Stif børn, klæde sig i Grønt;

Sin Steenhob Uren slænger; hvis Du træder Paa Mosen, saa bli'r selve Fennet*) skjønt.

Alt lever, trives under dine Vinger:

Du vækker, Flid og gavnlig Kunst opstaae Af tvungne Søvn; Du Glæde med Dig bringer,

Og Du den Roe, de Lærde have maae Til Grandskninger; og Du de rige Floder Af Overdaad, som under Viisdoms Tvang Bli'r Staters Vel, de skjønne Kunsters Moder,

Og Moder til den varme Digter-Sang.

Du klækker op de vise Folkefædre;

1 dine milde Skygger Frederik

(En Qvist, som skal sin skjønne Stamme hædre) Groer frodigt. Kjær den unge Fyrste fik Den skjønne Frihed; lagde Bondens Lænker,

Som dryppede af Trældoms Graad og Sveed,

(En svoren Fiende af hvad som krænker

•) De Steder i en Mose, som ere synderligen blode og dybe, men dog noget langt andet end Søkke-Dynd.

(Digterens egen Anmærkning.)Den Mindstes Ret) for Christians Fødder ned,

0 g saae med Lyst, som adlede hans Hjerte,

Hvor let de brast i kongelige Haand;

Beslutted' saa at tage bort hver Smerte,

Som Landet lider, hvert unødigt Baand.

Alt blomstrer under fadermilde Vælde.

Vær Du vor Skytsgud, himmelsendte Fred !

Send evig til det stolte Norges Fjelde Og Danas Sletter dine Straaler ned!

At Sønnesønners Sønner glade nyde Frugt af vor Flid; og at seent kommende Aarhundreder forbausede udbryde

1 Lovsang ved den Lykke, her de see.»

Zetlitz er bleven kaldt «Glædens muntre Sanger». Saavel af Samtid som af Eftertid er han altid bleven stillet sammen med Jonas Rein. Disse to Modsætninger, «Glædens Sanger» og «Sorgens Sanger», var jævnaldrende — de blev begge to Studenter i 1780 — og Venner, de blev begge Præster hjemme i Norge og døde i samme Aar 1821'. Det var de to sidste norske Digtere, som færdedes i «det norske Selskab» i Kjøbenhavn og har sine Traditioner derfra. Vistnok har ogsaa Joh. St. Munch og Lyder Sagen faaet sin Universitetsdannelse i Kjøbenhavn; men da disse blev Studenter (i 1796 og 1797). var det norske Selskab saagodtsom ophørt. Det var i hvert Fald fuldstændig ude af Kurs som anførende Myndighed i Literaturen. Havde de egentlig danske Digtere til en Tid staaet i Skygge for de norske, saa steg de nu i des større Glans, Baggesen stod ved Aarhundredets Slutning allerede paa sit Høidepunkt, og med Oehlenschläger var dengang en end større Stjerne netop i Opgaaen.

Allerede under sit første Ophold i Kjøbenhavn 1780—81 maa Zetlitz antages at have taget Del i

2*det norske Selskabs Møder. Men det er navnlig under sit toaarige Ophold dernede i 1788—90, at han blev et af Selskabets mest yndede Medlemmer. Det var i den Tid, at Venskabet med Rein blev saa fast sluttet, ligeledes med den danske Digter Knud Lyhne Rahbek, der ogsaa var Medlem af det norske Selskab, og som var en ligesaa produktiv og yndet Visefabrikant i Danmark som Zetlitz i Norge. En Afskedssang, som Rein skrev ved Zetlitz' Tilbagereise til Norge, vidner om, hvor afholdt han var af sine Omgangsvenner.

Som Menneske roses Zetlitz for sit elskværdige Væsen, for sit varme, ærlige Hjerte, for sin Kjær-lighed til sine Medmennesker og til alt, hvad han fandt at være Ret og Sandhed. Der er i hans Digtning intet, som tyder paa, at dette ikke forholdt sig saa. Men hvad der manglede ham, var en alvorlig og karakterfast Vilje; hans Sind var altfor bøieligt og let bevægeligt. De samme Fordele og de samme Svagheder kommer da ogsaa frem i hans Digtning. Han er frisk og bevægelig; men han mangler Bruns Alvor og Kraft og Frimanns Dybde eller Fordybelse i sit Emne. Han skrev med Lethed og Raskhed, men blev ofte sjasket og overfladisk.

I sine ældre Aar var Zetlitz vistnok temmelig forskjellig fra den lystige Visesanger, vi har lært at kjende. I de meget faa Digte, han har efterladt sig i de sidste 20 Aar af sit Liv, træder han frem for os som en noget tungsindig Mand, der ingen ret Glæde længer finder i Livet. Vi ved ogsaa fra andre Kilder, at saa var Tilfældet. Sorgen over hans første Hustrus Død blev aldrig rigtig lægt, og desuden var han i lang Tid plaget af Sygelighed, der ødelagde hans Humør. Det sidste Digt fra Zetlitz' Haand var Mindedigtet over Johan NordalBrun (1817). Han havde i fiere Aar intet skrevet,

o g hvis nogen, siger han, vil spørge ham, hvorfor han nu igjen greb Harpen, da «vil han oprigtigen svare: at hans lykkelige Stjerne allerede meget tidligen bragte ham i en saa uforglemmelig Stilling med J. N. Brun, at han jævnligen — og det vil blive Tilfældet, saalænge han aander — tøver ved denne sjeldne Mands Minde. Det blev ham derfor en Trang, den han ikke mægtede at beseire, at tage igjen ihænde den længe henlagte Luth.»

Nogle Aar efter Zetlitz' Død, i 1825, udgav C. N. Schwach et Udvalg af Zetlitz' Digte i 2 Bind. Det var ikke den eneste Gang, Schwach viste Trofasthed mod sine Digtervenner. Senere sørgede han ogsaa for at udgive saavel Bjerregaards som Mauritz Hansens Værker. Det hørte til hin Tid at tale med store Ord om hinanden, og i Mindedigtet om Zetlitz siger Schwach blandt andet:

«Naar Venskab sig i muntert Lag vil fryde,

Skal Norges Piger synge dine Qvad;

Naar Normand vil sit Land et Ønske yde,

Med dine Qvad han skal det tolke glad;

Og friske Roser evig smykke skal

Dit Navn, Du Glædens og vort Norges Skjald.»

Zetlitz havde i sit første Ægteskab fire Døtre og i sit andet Ægteskab en Søn og to Døtre. Sønnen døde som afskediget Sognepræst til Bynæs-set, de to yngste Døtre blev gifte med Bønder i Thelemarken, to af de ældre Døtre døde ugifte. Hans ældste Datter, Axeliane Christiane, blev gift med Jacob Kielland i Stavanger. Hun er Bedstemoder til Digteren Alexander Kielland...Af „Digtsamling" (1789),

En norsk Vinter.

Vides ut alta stet nive candidum Soracte, nec jam sustineant onus Sylvæ laborantes, geluqve Flumina constiteriDt acuto.

HOR ATI US.

Held dig, o g Fred paa dine Klipper hvile,

Mit elskte Land! hvor mine Ungdoms Aar Blandt Glæder svandt — Saa mellem grønne Pile Den klare Bæk, med stille Raslen gaaer — — Skjøn er du, naar den frosne Elvefar Og Dalens Snee for Solens Straaler svinder:

Skjøn da, naar Flora Skoven krandset har,

Og Svalen Liv og Kraft i Mosen finder.

Skjøn er du, naar for hvæsset Staal nedfalder Det fede Græs — — Skjøn er din travle Høst — Og Vinteren din unge Skjald udkalder Til Strengeleeg — min fagre Ungdoms Lyst —; Er ei min Vinter skjøn som Edvards Vaar?

Hvad Under! — jeg de stemte Strenge rører,

Og nok for mig, om jeg min Harpe slaaer,

Saa Vennekreds og Landsmand mild den hører.Han nærmer sig, som, svøbt i Storme, bringer Det vilde Hav de ukjærkomne Baand;

Som ryster Snee og Hagl fra frosne Vinger,

Og standser Elvens Løb med stærke Haand;

Han iler frem, og under tunge Fjed

Blir Dalen haard som Norges Marmorfjelde,

Han aander paa Naturens Yndighed,

Den segner hen, og sukker ved hans Vælde.

Taus Dalen er, ei høres Lærkens Toner,

Kun Ravnens hæse Skrig fra nøgne Skov,

Og hule Stød af vilde Aqviloner,

Og Ulves Brøl, som hige efter Rov;

Hvor, rasende ved skuffet Graadighed Og Hunger, som i tomme Indvold brænder,

Den lodne Flok fra Klippen styrter ned Og, graadigt Blik mod alle Kanter sender.

Vee den, som fød paa en af Brahes Dage, — Dem Vanfred har udkaaret sig til Lyst —

Af Skjebnen dømt, skal dem i Møde drage, — Tung er hans Færd, og Faren i hans Bryst Anmelder sig med mørke Ahnelser;

Alt iler den snarvinget ham i Møde,

Nu naaer den ham — han kan ei undflye meer Langt fra sin Slægt, og ubegrædt han døde. —

Dyb faldne Snee forhøier høie Fjelde,

Gjør Dalen slet, og Sletten Høien liig; Sneebjerge ud mod trange Fjorde hælde, —

O! fra sin Pynt, naar de nedstyrte sig,

Hvor bruser da det ellers stille Sund Med skummende og dovrehøie Bølger,

Som væltes frem, og blotte Havets Bund,

Og Døden dem i vaade Fodspoer følger.Erid mindes jeg — hvor tungt er Sorgens Minde, Hvor dybt dens Præg i Dødeliges Bryst!

Som natlig Drøm, saa Glædens Spoer forsvinde,

I Fødsels-Stunden døer hver munter Lyst — — End mindes jeg den raske Thorkilds Død Og Signes Graad, og hendes ømme Klage —

Til Sorger er den ømme Elsker fød —

End tæller hun med Taarer sine Dage. —

Udmærket Thorkild var blandt Norges Sønner,

Ei var der Møe, ham ligegyldig saae,

Thi kulsort Haar, som soelbrændt Huud forskjønner, Langlokket ned ad brede Skuldre laae,

I Panden saa's nedarvet Normands Mod,

Og Hjertets Ærlighed i Øiet talte,

Paa trinde Kind afbildet Sundhed stod,

Og Hjertets Fred i alle Træk sig malte.

Rask var hans Gang, og rank som Granens Stamme Hans Stilling, norsk Oprigtighed hans Sprog,

Hans Arm var stærk, hans Bøsse vant at ramme Og tung af Rov, han hjem fra Jagten drog;

Som Faren steg, steg Modet i hans Bryst,

Og alt for viis sin bedste Tid at spilde,

Han parred' gavnligt Slæb og munter Lyst,

Ved Plougen glad, og glad i Vennegilde. —

Hvad Thorkild var som Dreng, det var som Pige Den unge Signe, ynderig at see,

I Gang og Væxt og Ynde hendes Lige Var ingen Møe i Naboe-Dalene;

Fra Barensbeen var hun og Thorkild kjendt,

Den Venskabs Ild, de for hinanden nærte,

I begges Barm blev snart til Elskov tændt,

Hun deelte hans, han hendes Lyst og Smerte.

2**Alt var den nær, den Dag, som skulde lønne Den raske Thorkild med en yndig Brud,

Den Dag, til Hymens Glæder af den Skjønne Med Længsler og Samtykke kaaret ud —

Men Vee dig unge Møe, din Frvd blev Graad! Vee dig, dit glade Haab opslugte Havet —

Din Ungdoms Ven drog ud i lette Baad,

Et Sneefjeld faldt — din Thorkild slugte Havet.

Saa spaaer en skjøn og herlig Morgenrøde En festlig Dag — med Pragt staaer Solen op, Naturen seer den jublende i Møde,

Den møder Sang fra Dal og Klippe-Top,

Men brat en Skye indtager Himmelen,

Og skjuler Sol og Dag bag sorte Vinger;

Den brister — fra dens Skjød Fordærvelsen Med Tordners Knald faer ud paa Lynets Vinger.

Camæne mael! — dog hvilken Haand kan male Den stumme Sorg i Elskerindens Brvst,

Det Gysende i hendes sjeldne Tale,

Den Kummer, som forsmaaer hver buden Trøst! Hun søger kun sin elskte Thorkilds Lig, Tungsindig vankende ved nøgne Strande,

Den fjerne Skov gjentager bittre Skrig,

Naturens Suk med hendes Suk sig blande.

Hun finder ham — i Strøm af hede Taarer Udgyder Hjertets bittre Kummer sig,

Hvert Minde af forsvunden Glæde saarer Den ømme Barn, som nys var lykkelig —

Med slige Ord fortolker hun sin Nød:

«O Vee mig! alt for sandt — du er ei mere, «Den Mund er kold, som kjelne Kys mig bød, cO Vee mig! den skal aldrig byde flere.«ITør, Thorkild! hør din ømme Signes Tale, «Smiil mod din Brud, see kjærlig op mod mig! «Ak ingen Møe i alle Norges Dale «Har elsket saa, som jeg har elsket dig!

«Men han er taus — o kunde Signes Død «Fra Gravens Mørke kjøbe dig tilbage!

«O, at jeg maatte døe i Thorkilds Skjød,

«Og see hans Kummer, og den med mig tage!

Vanheldige! din Kummer og din Klage Udsletter Tiden, de Fortrængtes Ven!

Fryd kalder nu din rørte Skjald tilbage,

Mig kalder glade Syn, mig Vinteren;

Skjønt var det Syn, den korte Vinterdag Tilbød min Aand — og Natten, hvilken Scene! Kun Skygger maler jeg — hvert Toneslag Forraader den lavtsyngende Camæne.

Eensformig ei mit Norges Vinter kjeder;

Fra Klippens Top, hvor evig Vinter er, Snarvinget Elv den spotter og bereder Sin Vei imellem evig grønne Træer;

Did, troede jeg, er Vaaren flygtet hen,

Da Sommer svandt, og Høsten maatte vige, End trodser den fra Granen Vinteren,

Og Indgreb gjør i Kjæmpens strænge Rige.

Snart troede jeg, at Vinteren ernærte For Huldren, som det stolte Fjeld beboer,

Øm Elskovs Ild i sit forfrosne Hjerte,

Og mildere om hendes Bolig foer;

Der syntes mig, i første Ungdoms Aar,

Jeg Huldren saae og hendes Stemme hørte, Med Granens Bar hun pryded lokket Haar, Melodisk Luur i skjønne Haand hun førte.Naar lange Nat bag Vestens Klipper iler,

Og Solen titter frem fra østligt Fjeld,

Bjergaasen glimrende mod Østen smiler,

Og Straalen brydes i det frosne Væld,

Og hvor den trænger ned i synket Dal,

Den Dalens Barm bestrøer med Ædelstene;

Dybt i dens Skjød en Plade af Chrystal Afbilder Naboe-Skovens nøgne Grene.

Hvor lette Baad nys gled paa kruset Bølge,

Den raske Yngling munter iler hen,

Paa Skøiter — stolt om fra sit kjære Følge,

Ja fra sin Barndoms troe og varme Ven,

Han iled' bort, og først ved Maalet stod, —

(En Normands Bryst er stedse varmt for Ære)

Sit Navn han skjær i lis med kunstig Fod,

Det skal — (saa han) — min Seiers Mærke være.

Smalbenet Hest for nette Slæde dandser,

Stolt af sin Pomp, og sine Bjelders Klang,

Et Vink bevinger ham, et Vink ham standser,

Det siges, og han gaaer i stadig Gang;

Men, vant til Løb, han utaalmodig staaer,

Hans Lyst vil frem, kun Lydighed den tvinger; Hvor glad han blev, om Tøilen løs han faaer:

Det syntes, at han fløi paa Lynets Vinger.

Med Lyst Du fandt det saa, Du Norges Glæde, Skjoldungers Ziir og Millioners Haab!

Fra Fjeld til Dal Du fløi i lette Slæde,

Og hvor Du foer, Dig mødte Fryderaab;

Det syntes som, af ædel Byrde stolt,

Det glade Dyr fik ny og dobbelt Styrke,

Sit sikkre Trav det ufortrøden holdt,

— Alt føler Guderne, dem Alle dyrke. —0 Du, som saae hans Færd blandt Norges Fjelde, Min Landsmand, med det varme Normands Blod! Dig gad jeg seet, naar bøiet ned af Ælde,

Din Isse hvid som Dovres, glad Du stod Blandt Børnebørn, som ei hans Aasyn see,

Dig gad jeg hørt vor Fredriks Lov fremføre,

Gad seet hvor rørt, hvor varm, hvor blussende Og videlystne de Dig vilde høre.

Fra høie Fjeld, nedad dets glatte Side (Min Sang forbauser selv Forvovenhed)

Paa glatte Skie de kjække Normænd glide,

Og smilende de gaae i Farens Fjed;

1 Haanden er den trygge Styrestav,

I Bjørnens Skind de sig mod Kulden svøbe,

Hist bratte Hald —• der truer Død og Grav — Ved heldigt Sving de Hald og Grav undløbe.

Hviil, Normænds Arv! hviil trygt bag Fredens Gjærde, Og du, o! Herthas grøderige Dal;

Men brænde Baunerne, er Krig paa Færde,

Snart Ungdoms Leeg til Forsvar dannes skal;

Mod gløder i den unge Normands Barm,

Han flyver did, hvor Landets Nød ham kalder, — Saa kold hans Egn, hans Følelse er varm,

Som Helt han strider og som Helt han falder.

Om nette Fod selv Norges Døttre spænde De glatte Skie, og, stolt af Helte-Daad,

Fra høie Fjeld til dybe Dale rende,

Og trykte Luft udpresser sorgfri Graad;

Langt hviner Luften, og et Drev af Snee Gaaer foran den bevingede Heltinde,

Som iler kjæk i Kamp med Karlene,

Og stundom kan fra disse Prisen vinde.Held dig, du skjønneste blandt Nordens Riger! Gid Sydens Kjælenskab, evindelig Useet, ukjendt af dine ømme Piger,

Til dine Kyster aldrig nærme sig!

Hvor stort det er for Fødeland at døe,

Det Skjønne i fortjente Laurbær-Krone,

Det følte selv mit Norges raske Møe,

Og, Faren nær, hun stred som Amazone.

Jagt er ei Leeg i Norge — der det gjelder,

At Jægeren maa have Krigers Mod —

Naar Slettens Søn det feige Daadyr fælder,

I farlig Kamp mod Bjørne Normand stod; Antændte Baal fra Hien driver ud Den Skovens Helt — hans Aasyn lover Vrede, Hans Brøl er Skræk, hans Kloe er Dødens Bud, Da Vee dig! om din Bøsse ei er rede. —

Velkommen hjem med Bytte og med Ære, Velkommen som en Helt fra vunden Krig;

Din Hjord skal græsse trygt, tryg Skoven være, Dit Grandelag med Velkomst møde dig;

Med større Mod du mødte større Magt,

Som Bjørnen dig, skal Norges Uven finde,

Du skal ei flye, men stride uforsagt,

Og falde stor, ifald du ei kan vinde.

Bredsenet Arm i Loen Pleilen fører,

(Thi idrætsfuld den norske Vinter er)

Fra Gaard til Gaard du Lader lyde hører,

Og sysselsat du alle Hænder seer;

Nu fældet Skov til Stranden føres ned,

— Den norske Skov til Brittens Strande iler,

Og strider der for fremmed Sikkerhed,

Mens Landet trygt i Fredens Arme hviler.Til næste Bye da drage frie Slægter I glatte Meiers Spor med vinget Iil,

Hvad Dalen sparsom gav, og Fjeldet nægter,

De bytte sig for sine Skove til;

— Skjoldungen byder, Ceres kjærlig gaaer Paa Bølgens Ryg fra Danerrigets Slette,

Hvor hendes Helligdom og Tempel staaer,

En ædel Slægt blandt Klipperne at mætte. —

Af hendes Skjød forsigtig Huusbond tager,

Hvad lange Aar og talrigt Huusfolk bød,

Til elskte Hjem paa fulde Slæder drager Og siger: Jeg har Alt, thi jeg har Brød;

Geistrige 01 af Ax han kalder ud;

— Selv Evan har i Ceres's gyldne Klipper Skjult Trøst mod Sorg, ved hende Glædens Gud, Fra Arilds Tid, var kjendt blandt Norges Klipper.

Ja skyldfri Lyst min glade Landsmand nyder,

Naar venligt Grandelag forsamler sig,

Det stærke 01 i Birke-Skaalen flyder,

Al Tomten om kun lyde Frydeskrig.

Høit brænder Ungdoms Ild i Oldings Bryst,

Naar han sin Flid for elskte Søn anpriser:

«Hiin Mose nu er Eng, og frugtbar Høst «Paa fordums Ur i gyldne Pragt sig viser.

;<Her har jeg klædt den nøgne Klippes Sider,

«Forøget gamle Skov med unge Træer;

«Hiin Elv, som ubrugt flød i lange Tider,

«Hist dreier virksom Saug, og Møllen her;

«Og Held mig! thi mit Slæb, min travle Sveed «Skal gavne dig min Søn! den Trøst mig styrked' «Fra Æt til Æt skal Gaarden stige ned, —

«Fra Hagens Tid Forfædre Gaarden dyrked'.Iløit føler han sin muntre Hyttes Glæde,

Og Friheds Aand er i hans muntre Sang,

Mens skjønne Møer og raske Drenge træde Fn Halling-Dands *) til strøgne Strænges Klang; Alt blander sig i sand uskyldig Leeg,

Mens Pigen med sin Elsker sig bortsniger;

«Tak Ole, at du dig fra Laget sneeg,

«Og skjøtted' ei de andre muntre Piger!

De række Troskabs Haand, og glade trykke De umisbrugte Kys paa røde Mund;

Saa tale de om Elskov som sin Lykke,

Saa signe de den første glade Stund,

Som samled dem til fælleds Kjærlighed,

Da Ole Astrid saae, og Elskov kjendte,

Da Astrid bly tilstod sin Kjærlighed,

Og Ømhed mildt paa trinde Kinder brændte.

Ei sukkes Livet hen i Amors Lænker,

Ei krones Elskov først paa Gravens Bred:

Hvad huuslig Glæde er, hvad Hymen skjænker,

I unge Aar min glade Bonde veed;

En munter Knøs snart leger i hans Favn;

Naar Stadens Søn sin Leder knapt forlader,

Har han alt nævnt det kjære Sønnenavn,

Har han alt følt det sødt at være Fader.

Held dig mit Land, og Himlen evig Ære,

At jeg din Søn, og du min Moder er;

Dig helliget min Rest af Dage være,

Jeg være dig, som du din Skjald er kjær!

•) Saa kaldes i flere Egne af Norge en Dands, som er meget almindelig blandt Bønderne, og som anbefaler sig ved sine mange Variationer og den Legems-Smidighed, den udfordrer hos Dandseren.— Men Dagen flyer, og Natten møder mig.

O Nat, hvor riig du er paa Yndigheder!

Hist Cynthia paa Himlen viser sig,

Og lange Nat med Majestæt iklæder.

Her, tie min Sang! thi dine svage Toner Undfalde mine høie Følelser.

Nu Natten brænder alt i Legioner,

Jehovas Haand har selv antændt dem der; Fra Norden iler over Himlen hen Det kaade Nordlys, skjøn som Pagtens Bue, Den Noah glad saae snoet om Himmelen, Henflammer overalt ustadig Lue.

Roe, qvægsom, mild, til trætte Skabning iler, Velkommen Søvn! Du Jordens bedste Ven, Søg Flidens Leie, at, naar Dagen smiler,

Den vaagner qvæget, stærk og ny igjen! —Med første Foraars Sol saa Elvene Med dobbelt Kraft skal bryde Isens Kjæder, Naturen nye opstaae, og ryste Snee Og lis og Hagl af sine grønne Klæder.

Veddeløbet.

En Fortælling.

Blandt flere støvleløse Britter Var En,

Som tænkte: Vittig Mand bestandig hitter To Kalveskind til tvende Been.

(Par Parenthes tillad Hr. Recensent!At engelsk Kalv jeg her gjør Compliment —

En engelsk Kalv har Hud,

Som holder tvende andre Kalves ud.)

Han gik til Støvles Fader ind,

Ledsaget af den store Tanke:

At der, om nogetsteds, han maatte kunne sanke De høitfornødne Kalveskind.

Sir — sagde han .— jeg et Par Støvler haver, Som nye er',

Paa dette lille nær

At Taae sig Vei igjennem Saalen graver,

Saa hvor jeg gaaer man raaber «Fy!»

«Byt gamle Støvler bort mod nye. —

Saa længe pirrer Du en Engelsmand,

Indtil han bruger sin Forstand.

Min, pirret, langt om længe saae,

At nye Støvler Fødder bedre samle,

Og bedre skjule Taae,

End gamle.

Thi bad jeg, Sir! om et Par Støvler hid,

Jeg prøver dem i stakket Tid,

Og passe de,

Jeg Deres Støvler ta'er, De min Guinee.

De Støvler bringes frem, de Støvler drages

paa —

— Kun den, som veed, hvor seig og lang En Vinter bli'er ved Støvletrang,

Kun han kan føle ret den Glæde, Helten føled', Da sine Fødder han i Støvler saae;

Han længe ei hos gamle Støvler nøled',

Han hopped' høit af Fryd, fik Døren fat Og som en Vind — dog denne Metaphor Er maaskee Læseren for stor —

Thi siger jeg, og som en Kat

Han ned af Trappen løb og ud paa Gaden,

Og derpaa længer frem i Staden.Den stakkels Støvlefabrikant Ei mindste Fryd i disse Løier fandt —

Aarsagen laae hos gammel Skik,

Jævnaldrende med Professionen,

At naar man Støvler gav, man Penge fik;

Men det tilsidesatte her Personen;

Thi løb den Støvlers Skabermand

Saa raskt, som der paa Tøfler løbes kan,

Og raabte himmelhøit: Stands Tyven! — Man ham

standser —

Men hastigt fatter han, og hastigt redder sig:

«I maae, for Himlens Skyld (hans Ord) ei standse

mig,

«Det er et Veddemaal — jeg vedded' med den Mand, «At Støvler raskere end Tøfler løbe kan.»

Blandt andet Godt hos Britten er og dette, Han aldrig blander sig i Næstens Trætte,

(Thi hvad Regjeringen i saa Fald gjør,

Nationen ei tilregnes bør);

Blandt Sært hos Britten det man seer,

At efter Veddeløb en Gjæk han er.

Af dette heel naturligt flyder,

At Løberne sin fulde Frihed nyder,

Af det igjen, at Støvleløbet vandt;

Men Tøffelløber sig bestjaalet fandt.

Moral.

Heraf kan drages den Morale:

De Støvler, som Du slipper at betale Og faaer fordi Du løb,

Dem har Du for et Røverkjøb.

Fremdeles kan man lære dette:

Man List mod Magt med stor Succes kan sætte.Aftenen.

Det trætte Øie Søvn at bringe Velgjørende du stiger ned,

Og med din askefarved' Vinge Aftørrer Trællens Graad og Sveed.

Taus er din Færd, dit Klædebaand, Af Lys og Mørk er sammenvævet,

0 skjønne Aften, som min Aand Har over Jordens Sysler hævet.

O vær mig hellig, naar du kom, Moralske Stille, som indskrænker De vilde Lysters Herredom Og smeder Sandserne i Lænker.

Saa maaskee Sædelæreren, Graahærdet Alder, engang kommer Til mig, og, som en kjærlig Ven,

Blier mine sidste Dages Dommer.

Blid glider Nattens Dronning hen, Med fulde Straaler Hesper brænder;

En kjærlig Haand paa Himmelen Nu et, nu andet Lys antænder.

Saa lyser og i Sorgens Nat Dit Forsyns Glimt, o milde Fader!

For den, sin Liid til dig har sat,

Og ham du ene ei forlader.

Men den er Eden selv en Ørk,

For den groer ingen Fryd paa Jorden, For den er Middags-Stunden mørk,

For den har skyfrie Himmel Torden, Som tvivler om din Miskundhed, Kun seer din Hevn og sine Laster;

Han flyer dig, Gud! og sig, og ned

1 Mistvivls Afgrund sig forkaster.Tys — Hvad afbryder her min Sang? En Lyd som af en sagte Torden,

Der med en majestætisk Gang Udspreder Rædsler over Jorden.

Det er en Elv, som styrter sig,

Fra fjerne Fjeld med denne Lære:

«Jeg flyder uopholdelig,

«Saa Tiden og — den kostbar være.

Hvad dog den dybe Taushed gier Naturens Stemme dobbelt Styrke!

Hvor lærerigt dog alting blier I dette tause Halvemørke!

Flyd Elv, udbred din Lære vidt,

Den vække hvert indslumret Øre,

Den kjærlig følge mig hvert Skridt,

Jeg skal paa Livets Bane gjøre!

Men mild, balsamisk Søvnen ned Paa matte Øienlaage glider,

O Gud! paä din Barmhjertighed Min Sjæl i Søvnens Arme lider.

Hver syndig og hver skræksom Drøm Din Engel fra mit Leie jager,

Min Sjæl i Søvnens Lethe-Strøm En Glemsels-Drik mod Kummer tager.

Saa sødt — naar ved din Miskundhed Barmhjertig Graven sig oplader,

Og kalder mig til varig Fred —

Saa sødt jeg sover da, o Fader!

Indtil et nyt og kjærligt Bliv Igjennem Jordens Huler klinger,

Og Frihed, Salighed og Liv Mit vidt adspredte Støv tilbringer.Til Elisa.

Elisa! Skjæbnens Gud har kjærlig bundet Mit Livets Glæde o g dets Roe til dig. —

Jeg finder dig og jeg har Eden fundet;

Jeg savner dig, og alt er tomt om mig;

Du smiler, og jeg seer kun dig paa Jorden;

Dit Øie mørkt, og mørk er al Naturens Orden.

Tung er den Stund, som langt fra dig bortsukkes. Træg slæber den sig frem og tom for Fryd;

Ilver Gnist af Glæde i min Barm udslukkes,

Min Sjæl opirres mod hver Glædskabs Lyd;

Jeg kalder Latter Synd og Glade Daarer,

Jeg kan kun føle tungt dit Savn, og fælde Taarer.

Men raskt som Lynet gyldne Timer ile Min glade vellyst-drukne Sjæl forbi,

Naar dine milde Øine mod mig smile;

(Saa mægtig er, o Elskov! din Magie)

Fro glemmer jeg mig selv og taus tilbeder Den Gud, som svøbte dig i milde Yndigheder.

Da er min stille Bøn til Altings Fader:

(Du er det ypperste af al hans Daad)

«Udslet, saafremt din Viisdom det tillader,

«Udslet ei disse Smiil ved nogen Graad;

«Nei munter, som en Foraars-Morgenrøde,

«Hun stedse smile mig et Himmerig i Møde.

Bag sorte Skye den gyldne Soel sig skjuler,

Og Tordner rulle over Hvælvingen;

Orkaner bryde frem fra Stormens Huler Og Jorden zittrer under Himmelen.

Men Skyen driver bort, Orkanen hviler,

Og Solen frem igjen med dobbelt Klarhed smiler.Elisa saa er Livet — er en Kjæde Af Glæde og af Møie, Smiil og Graad.

Men Pareen spinde dig af varig Glæde En jævn, en stærk, en silde afklipt Traad;

Og mig bestemme hun den stolte Lykke,

At engang dig som min jeg til min Barm maa trykke.

Til de strenge Sædelærere.

Forstummer I! som daarlig lære:

At Glæden skal fordømme mig,

At Godheds Gud vil dyrket være Med Taarer, Suk og Klageskrig.

Naturen er hans milde Tale

Til Mennesket — Hvad klager der?

Er ikke Fjeld og dybe Dale Bestrøete med Velgjerninger? Fornødenheder der fremspire,

Og Livets Glæder grønnes der,

Ei Axet blot, men Ranker zire Den Jord, som vores Bolig er.

Men Druen skulde staae uplukket,

Den zittre under Hevnens Arm,

Som med dens Saft den Kummer slukked', Som lønlig ulmed i hans Barm;

Den skulde sødt og lifligt smage,

Og kunde lindre Jordens Nød,

Men hvo, som voved' den at tage, Nedstyrtes i en evig Død;Naturen skulde Fryd opvække,

Men det blev Synd at føle Fryd;

Den Lære Daarer kan forskrække,

Men den kan aldrig avle Dyd.

Den Alraagts Haand, som gav mig Livet Gav han ei Lyst at nyde det?

Den Gud, mig Sandserne har givet,

Gav han ei Sandserne sin Ret?

Fik Philomele Magt at smelte Min Sjæl i blid Sorgmodighed,

Var det uskyldig Graad jeg fældte,

Naar jeg ved Brødres Kummer græd?

Hvi maa Elisas Sang ei røre,

Ei hendes Smiil fortrylle mig?

Ei hendes ømme Kys mig gjøre Med Alt tilfreds og lykkelig?

Hvi maa jeg ei hos hende græde En Elskers vellystfulde Graad?

Hvi skal jeg under Fødder træde Naturens moderlige Raad?

Forstummer II som daarlig lære:

At Glæden vil fordømme mig,

Lad Veien trang til Himlen være,

Men ikke ufremkommelig.

Elisa! skjøn er Jorden — Glæder Er' ødselt strøete over den;

Jeg i Naturen Gud tilbeder,

Den Skyggen er af Himmelen;

Men mørk den var og fæl og øde Og synket i sit Chaos ned,

Om du ei smilte mig imøde Med øm og trofast Kjærlighed.

Hos dig jeg kjæk den Kalk modtager.

Som Skjæbnen skjænker i for mig,

Og aldrig dette Hjerte klager,

Blot du er min og lykkelig.Til Norge.

Held dig, din Odel evig staae,

Som dine Marmorfjelde —

Dens Navn en Skjændsel være maa,

Som vil din Frihed fælde.

Bliv Norge stedse lykkelig,

Og dine Sønner værde dig;

Held dig, din Odel evig staae,

Som dine Marmorfjelde 1

Som mellem Skovens mindre Slægt Rank Gran mod Skyen stiger,

Staae saa ved Himlens Varetægt Udmærk't blandt Nordens Riger;

I Fred sank Styrke og bliv rig,

I Krig uovervindelig —

Kort, bliv ved Himlens Varetægt Udmærk't blandt Nordens Riger!

Din Fjeldryg staae med Skove klæd,

I Dalen Ceres smile,

Og Havets Overflødighed

I dine Garn ile;

Din Handel og din Søfart maae Ved Fyrsters Mildhed Kræfter faae;

Din Fjeldryg staae med Skove klæd,

I Dalen Ceres smile.

Frem, Normand! frem dit Norges Gavn, For Norden lys, spreed Ære Omkring det evig stolte Navn,

Som Himlen bød dig bære;

Dit Navn en mægtig Spore er Til Dyd og store Handlinger,

Men den vanærer Normands Navn,

Som ikke gjør det Ære.

3Og du, ruin lykkelige Ven,

Som ingen Jorddrot plager,

Som udeelt tår Velsignelsen,

Der modnes paa din Ager,

Held dig, din Odel stige ned Til frie Børn, i tusind Leed,

Tyk Skoven staae, og Engen grøn Og grøderig din Ager.

Dyrk Jorden, den taknemmelig Dig og din Slægt skal nære;

Den unge Skov ukrænkelig,

Og hellig for dig være;

Tænk, virk til Efterslægtens Gavn,

Og Æren hviler paa dit Navn,

Og Norge, som opklækked' dig Skal selv din Skyldner være.

Mit Land! for Liv og Sikkerhed, For Frihed, glade Dage,

Jeg kun en tom Erkjendtlighed Kan byde dig tilbage;

Kun Ønsker Armod give kan,

Tag Norge mine Ønsker an —

Bliv stor og lykkelig i Fred Til Verdens sidste Dage.

Den mandige Beslutning.

.Lad Statsmanden Natten hentænke, Og grunde paa Rigernes Vel;

Mit Glas jeg til Randen vil skjænke, Og ivrigen ønske dets Held;Phlegmatiske Lærde forklare,

Med Noter, Anacreons Bog,

For mig de sin Møie kan spare,

Thi Evan forklarer den og.

Med Arons Veltalenhed stiger Vor Præst paa sin Talestol op,
Mod Vellyst han støier og skriger, Modsagt af sin mæskede Krop;
Den høre, som gjerne vil sove,
Men jeg, som har en Medicin,
Der sødere Søvn mig kan love,
Jeg skjænker og drikker min Viin.
Lad Briterne rase og følge Sit vilde utæmmede Mod,
Og Havets den skummende Bølge De farve med Gallernes Blod;
Men sløife de franske Viinbjerge, Fornærmet Europa opstaae,
Og Briternes Undergang sværge,
Selv jeg da i Kampen skal gaae.
Hver følge sin Skik, naar den ikke Fornærmer hans Næste, og jeg vil elske og synge og drikke,
Og pryde med Roser min Vei.
En Miltsyg mit Levnet kan laste,
Jeg leer til hans tørre Moral;
Hvis Viisdom skal græde og faste,
Saa er jeg nok heller lidt gal.
Hvad jeg synger.
Jeg synger gjerne om Kongers Magt, Jeg er en Gjæk efter Fødselsdage,
Thi smukke Ting kan jeg da faae sagt, Ulastet kan jeg min Ruus da tage,Klink Hver, som tørster,
Høit leve Førster,
Justitien leve, den Jorden børster —
Regenters Skaal.
Jeg synger gjerne om min Mæcen,
Og mild han hører min Harpes Toner, Endskjøndt Apollo selv gav ham en,
Der var omvundet med Laurbærkroner;
Var fleer Mæcener,
Som den, jeg mener,
Foragted' Baggesen ei Mæcener —
Mæceners Skaal.
Jeg synger gjerne om Ordensbaand,
Thi intet Menneske skal mig nægte,
At jo en saadan fornemme Mand Kan drikke Vine, som ere ægte;
De Store leve,
Kun de ei kræve,
At Folk for Stjerner og Baand skal bæve!

De Stores Skaal.

Jeg synger gjerne om Kamp og Krig —

Paa anden Maade kan Krigen ikke Med Nytte blive anvendt paa mig;

— Men naar man synger, saa maa man drikke; f Pokalen tømmes,

Hver Helt berømmes,

Kujon i Krig og i Drik fordømmes;

Hver Krigers Skaal.

Jeg synger gjerne om røden Guld,

Og deres Ros, som i dybe Mine Randsage efter almægtigt Muld,

Som skaffer Ære og Magt og Vine;Dukater løbe For Luxens Svøbe,

Hver stoppe sin, derfor Viin han kjøbe: De Riges Skaal.

Som svoren Fiende af Finkelen,

Hvis Ruus er døsig, gemeen og ringe,

Jeg synger gjerne om Handelen,

Og raske Sømænd, som Viin os bringe; Trygt Vimplen svæve,

Sømanden leve,

Og Tolden ikke formeget kræve;

Søfartens Skaal.

Jeg synger gjerne, o Elskov! dig,

Din rene Lyst og din ømme Smerte,

Og disse Toner Elisa mig

I kjælne Arme indsluttet lærte;

Om Elskovs Glæde Hun bød mig qvæde,

Og selv hun skjænkte mig Elskovs Glæde; Forelsktes Skaal.

Daarlighed.

Var Viisdom endnu i samme Priis,

Som i Kong Salomons gyldne Dage,

Saa tror jeg selv, jeg gad været viis,

Kun for de Smukke at behage;

Men Alt forfalder,

Vor Jernalder

En Ordsprog-Kræmmer Don Panza kalder, Og det er stygt.Saa bort med Viisdom, kom Daarlighed, Af alle Slægter du dyrket bliver.

Hin Vise Intet, Du Alting veed,

Og meer end alle Lærde skriver;

I Lærdes Bøger Man Viisdom søger,

Men — hvilket just din Ros forøger,

Man finder dig.

Om Viisdom har man fortalt mig det:

At hun hvert Øieblik afveier,

Hun sover lidet og spiser slet,

Og knapt en lueslidt Frakke eier;

Men du skal være

I Rang og Ære,

Og daglig Snese Retter tære,

Saa har man sagt.

Dit Altar ryger fra Syd til Nord,

Fra Øst til Vest, under alle Zoner Adlydes slavisk dit Magtens-Ord,

Og overalt har du dine Throner;

Og dine Sønner Du rigt belønner,

De under hellige Fedme stønner,

Og Guld og Rang.

Lad vrantne Vise bespotte dig,

— De Vise ere de største Daarer,

Thi hvem har Viisdom gjort lykkelig;

Dens Sønner dyppe sit Brød i Taarer —

Vi tappert æde,

Og blive fede,

Ved Viin og Daarlighed og Glæde;

Hver Daares Skaal.Evan.

I il Jordens Lykke blev Druen til,

Skjænk i,

Den dyrkes, presses og nydes vil, » Skjænk i,

Og i det Bæger, Gud Evan haver,

Er Guddom blandet med Jordens Gaver;

Drik ud, skjænk atter,

Tøm Glasset, skjænk atter,

Drik ud.

Han mild fremkommer og Smerten døer, Skjænk i,

Blandt Livets Torne han Roser strøer,

Skjænk i,

Den gustne Armod han mild beriger,
Han tæmmer Løver og stolte Piger;
Drik ud, skjænk atter,
Tøm Glasset, skjænk atter,
Drik ud.
Naar Geisten slumrer, tag frem dit Glas, Skjænk i,
Naar Verden ikke er Dig tilpas,
Skjænk i,
Din Geist skal vaagne, din Sjæl skal stige,
Du dig med Verden' skal let forlige;
Drik ud, skjænk atter,
Tøm Glasset, skjænk atter,
Drik ud.
Har nogen Doris indtaget dig,
Skjænk i,
En liden Ruus gjør Dig tækkelig,
Skjænk i,Du skal med Styrke din Ild forklare, Og hendes Hjerte skal staae i Fare; Drik ud, skjænk atter,
Tøm Glasset, skjænk atter,
Drik ud.
Frihed.
Vel den, som føler Friheds Værd,
Han føler Livets Glæde,
Han frygter ei Tyrannens Sværd,
Og ei den tunge Kjæde;
I Lænker spotter han den Haand,
Som vil paaliste Frihed Baand.
Vel den, som føler Friheds Værd,
Han føler Livets Glæde.
Han kryber ei — men Rang og Magt Et skyldigt Buk han yder —
Rig Ondskab skjænker han Foragt,
Ophøier arme Dyder;
Vær ussel, men paa Dyder rig,
Han meer end Fyrster ærer dig.
Han kryber ei, men Rang og Magt Et skyldigt Buk han yder.
Paa Sandheds Alter offrer han,
Med Mod og Ild han bringer Sit Folkes Ret for dets Tyran,

Hans Iver Intet tvinger;

Blot hvasse Sværd — han blinker ei,

Som Cato gaaer han Gravens Vei,

Og fri og stor og skjøn hans Aand Sig op til Lyset svinger.Hvor Antoniner styre Folk,

Og Fyrster Fædre ere,

Der staaer den frie Sandheds Tolk Ved Thronen, svøbt i Ære —

Saa hører Fredrik Sandheds Røst,

Den gyder Viisdom i hans Bryst,

Han bli'er en Fader for sit Folk,

Og gode Fyrsters Ære.

Vi, Brødre! Friheds Landsmænd er', Thi Norge er dens Sæde —

Den evig maa udbrede der Sit Navn, sin Magt, sin Glæde!

Den aldrig var i Norge fød,

Som Trældom taalig Nakke bød;

Nei, Troskab er det Aag vi bær',

Og Kjærlighed vor Kjæde.

Selskabssang.

At Slyngler hæves til Ærens Top,

At Smiger mæskes og Sandhed tigger, At Rige sluge den Arme op,

Og Dyden nøgen paa Gaden ligger,

At Baand og Stjerne

Og tomme Hjerne

Forenes ofte, ja meer end gjerne,

Det seer man tit.

Og I, som sukkede tit med mig, Naar Dyd og Sandhed blev underkuet, Naar den blev æret, fornem og rig,

Som Lov og Bøddel har ofte truet,Forglemmer Taarer,

Som aldrig saarer

En Slægt, som Himlen har skabt til Daarer, Og værer glad.

Da Nattens Forbud, Tusmørket, laae Paa halve Jorden, og den var rolig,

En Glands med Eet jeg i Østen saae,

Gud Evan kom fra Olympens Bolig,

Kun sjelden vadsket,

Men feed og lasket,

Han nedad Fjeldet barfodet trasked',

Og ravede.

Han nærmed' sig til det Sted, jeg sad

— I Gudens Aasyn stod malet Glæde, — «Søn! — sagde han — Du bør være glad, Lad Patrioten forgjæves græde,

Naar Ondt kun lykkes,

Naar Landet trykkes,

Og Retten selv af dens Tjener rykkes,

Saa tøm dit Glas.»

Jeg tog hans Bæger og tømmed' det, Og glemte Landet og Landets Daarer,

Jeg fandt, at Narren har stedse Ret,

Som spotter med Heraclitens Taarer,

Jeg hylded' Glæde,

Forsvor at græde,

Og loved' Evan, jeg vilde qvæde Kun ham til Ros.

En Flaske Viin er og mere værd End al den Velstand en Tydsker skaber; Men troer man Tydsken paa hans Gebærd' Og vinder han, medens Landet taber,Jeg Evan lyder,

Min Viin jeg nyder,

Og leer ad den, som bli'er snydt og snyder Gjør I som jeg.

Hvordan jeg er.

Jeg er saa glad som nogen Mand Paa denne latterlige Klode,

Thi Norge er mit Fødeland,

Og derfor er jeg vel tilmode,

Og Frihed, Skjemt og Glasses Klang,

Er gjerne Æmnet i min Sang.

Min Sang er jævn, og maaskee lav,

— Derom den kjære Læser dømme — Jeg er hans Tjener til min Grav,

Hvis han mig gunstig vil berømme;

Men finder han mit Arbeid' slet,

Nu Herre Gudl saa faaer han det.

Den Krands, Elisa rækker mig, Opveier alle Laurbærkroner;

Naar Fader Evan viser sig Med fulde Glas og raske Toner,

Jeg Ros og Daddel glemmer let,

Jeg synger, drikker, leer mig mæt.

Hvad Skjæbnen har udseet mig til, Er mig en uforklaret Gaade;

Hun gjøre af mig hvad hun vil,

Man faaer dog lade hende raade — Kun det, at være glad og fri,

Det vil jeg gjerne raade i.Jeg kryber ei, da var jeg gal,

For hiin uværdig Lykkens Yngel;

En Slyngel paa en prægtig Sal Er derfor ei desmindre Slyngel,

Og Titler aldrig gjøre kan Cartouche til en ærlig Mand.

Jeg har en Vane, som er slem,

Og gid jeg kunde den forlade,

Jeg vandrer som om Dagen frem,

Og bruger ingen Figenblade;

Og ond og god, og som jeg er,

Min Ven og Fiende mig seer.

Naar Næringssorg anmelder sig

— Poeters Brød er karrig skaaret —

Jeg trætter Himlen ei med Skrig,

Ei tosset rykker af mig Haaret,

Det levner jeg til min Frisør;

Han sligt med mere Lempe gjør.

Er Flasken tom — saa bli'er den tit For den, sit Glas vil ofte fylde —

Og stopper Penge og Credit,

Min Seneca fra støvet Hylde Jeg ta'er med dybe Sukke ned,

Og læser om Taalmodighed.

Paa Grund af dette haaber jeg,

At Verden mig en Viis skal kalde,

Der gaaer Naturens jævne Vei,

Og blander Sødt i Livets Galde,

Og Dagen, som den kommer, ta'er,

Og ingen selvgjort Kummer har.Mit Ønske.

Mit fulde Glas, og Sangens raske Toner,

Og vittigt Skjemt og Munterhed,

Jeg sælger ei for alle Fyrsters Kroner,

Og Salomoners Herlighed;

Thi Høihed ei lyksaliggjør,

Og Alting jævnes, naar man døer.

Et evigt Navn er deiligt, kan jeg tænke, Og det paa Qviste ikke groer;

Men det mit Støv i Graven ei skal krænke,

Om man mig aldrig kalder Stor;

Thi naar man først dernede er,

Man Verdens Ros og Spot beleer.

En Tønde Guld var artig nok at have, Dermed at pleie Kjelderen;

Men efter den i Jordens Skjød at grave,

Det overlader jeg til den,

Som ikke troer og ikke seer,

At Armod tit af Hjertet leer.

Mit Ønskes Maal er kun en kjølig Kjelder, Hvor Vinen ingen Skade ta'er,

Et Fad, som fyldes atter, naar det hælder,

Et Huus, som tætte Vægge har,

Et roligt Sind — en Munterhed,

Som følger mig til Gravens Bred.

Og ønsker jeg en rask og kjælen Pige, Som elsker mig — med andre Ord:

Jeg ønsker mig et lidet Himmerige Paa denne syndefulde Jord,

Og Børn, som eie Kraft og Marv,

Og faae min Munterhed i Arv.Jeg veed det grant, vor Jord er ei forbandet; Nei overalt jeg seer Velsignelsen,

Den stiger op af Havet, groer paa Landet,

Og regner ned fra Himmelen;

Jeg veed det grant — vor Lod er stor,

Velsignet er den faldne Jord.

Viinranker groe og Venskabs Luer brænde Paa Jorden — Piger pryde den,

Og fra dens ene til dens anden Ende Jeg blomstre seer Velsignelsen.

Lyksalighed er Jordens Maal —

Viins, Venskabs, muntre Pigers Skaal.

Mine Længsler.

JTivor saare lidet vil der til,

For lykkelig at være;

Et muntert Sind, en Piges Smiil,

En Ven, som gjør dig Ære,

En Hytte, som dig skjule kan,

Sundt Brød, og Kildens klare Vand,

Saa megen Viisdom, at du vil Og bruger denne Lære.

Guld har sin Glands og Magt sit Værd, Og Rang vanærer Ingen;

Det er ret smukt at være lærd,

Men det er ikke Tingen.

Nei: skjælve ei for Daarens Dom,

Og tage Dagen, som den kom,

Er meer end Guld og Ære værd,

Og det dig røver Ingen.

\O! naar jeg, ved Elisas Barm,

Til Kloden kunde sige:

«Jeg har indsluttet i min Arm,

O Jord! din bedste Pige.»

Og saa en Ven ved Siden sad,

Som saae sig i min Lykke glad.

Jeg skulde, skjøndt forladt og arm,

Ei efter mere hige.

Til eenlig Dal jeg søgte hen,

Min Haand en Hytte bygged',

Som mig, min Pige og min Ven Indslutted' og betrygged';

Til Frugtbarhed jeg Jorden tvang,

Og ved min Sveed hans Godhed sang, Som throner høit i Himmelen,

Men mig min Kreds betrygged'.

Jeg Fader blev — de kjære Smaae Paa ømme Knæ jeg satte,

Paa dem med samme Øine saae,

Som Gjerrige paa Skatte,

Jeg ledte efter Moders Træk,

Og kyste barnlig Taare væk;

Jeg Jorden skjøn, Gud god jeg saae, Som mig paa Jorden satte.

Jeg sagde til den kjælne Tøs:

«Dyd er den største Ynde.»

Og til den raske vævre Knøs:

«Den største Skam at synde.»

Jeg sagde til dem begge to:

«Blandt Livets Tome Roser groe;

Af Dydens Kilde Glæden øs,

Og Gud skal Eder ynde.»Sang for norske Krigere.

At stride, døe for sine Loves Ære,

Udødsle mandigt Blod for Fødestavn,

Og Seier hjem til elskte Land at bære,

I Fordums Tid ophøied' Normands Navn;

Da gik den glatte Søn ved skjægged' Faders Side, Og fuld af Fædres Mod kun ønskede at stride.

Med Seier kom den norske Helt tilbage Fra fjerne Land, til elskte Piges Bryst,

(Saa efter Storm de kjække Sømænd smage I ønsked' Havn en reen ublandet Lyst);
Hun mandig møder ham, og tæller Heltens
Skrammer,
Som hos den norske Møe oppuster Elskovs Flammer.
I Vennekreds, ved brede Egeborde,
Min Normand om sit kjære Norge sang,
Han priste hvad Forfædre gavnligt gjorde,
Og Heltes Navn forskjønned' Skjaldens Sang;
Glad drak en Sønnesøn til døde Fædres Ære,
Og ønsked': Gid mit Navn, som deres stort maa
være.
Vi fødtes jo i disse kjære Dale,
Hvor mangen Helt sin sidste Hvile nød —
Hver Gravhøi lad til vore Hjerter tale,
Og lære os, at søge Heltes Død;
Ja kjæk og fri som de, vi kalde vil tilbage Det gamle Norges Dyd og ærefulde Dage.Sang for den norske Armee.
rrie og Norske vi er',
Land og Konge har kjær,
Mod i Barmen, og Sværdet i Haanden vi bær', Pligten finde vi skjøn,
Ære kalde vi Løn,
Frygte intet Menneskes Søn;
Frie og Norske vi er!
Let flettes Garn for Ærligheds Fod;
Men møder du Normand med Glavind og Mod, Du ei skræmmer ham væk,
Han skal møde dig kjæk,
Friheds Søn kjendte ingen Tid Skræk;
Frie og Norske vi er!
Mellem Klipper vi boe,
Vi som Klippen er' troe,
Klippen spottede Stormen, vi Faren beloe,
Siig, naar Normanden sveeg,
Nei, som rodfæsted' Eeg,
En Normand faldt, ei veeg;
Mellem Klipper vi boe!
Døden kan ramme en Normand, ei Skam,

Han frygter Intet, men Alt frygter ham,
Han seer Faren og leer,
Han seer Døden og leer,
Han Skjændsel aldrig seer;
Mellem Klipper vi boe!
Kongen Norge har kjær,
Normænds Fader han er,
Derfor yde vi Skat, derfor føre vi Sværd,
Den blandt os ei er fød,
Som saae Fader i Nød,
Og, at redde ham, Blod ei udgjød;Kongen Norge har kjær!
Vakler hans Throne, saa vakler vort Held,
Nei før synke Dovre, det evige Fjeld,
Før vi svige vor Eed,
Før vi ønske den Fred,
Som han ei glædes ved;
Kongen Norge har kjær!
Riger ere vi to,
Danmarks Sletter beboe
Christians Børn! Normænds Brødre, som Normanden
troe,
Broder! Haand udi Haand!
Kun een Arm, kun een Aand,
Et evigt Slægtskabs-Baand!
Riger ere vi to!
Kom mægtige Fiende strid, viig og forstaae,
At Norske og Danske for Fødeland slaae —
Hjem og Frihed vi har,
Kongen kalde vi Fa'er,
Og Fredrik hos os var;
Riger ere vi to!
Afskedssang
mellem en norsk Soldat og hans Kjæreste.
Hun.
W vee mig! vee mig arme Møe!
Du har udrustet Dig,

Du maaskee skal i Krigen døe,

Og hvem skal trøste mig?

H an.

Da skal den Helt, som kommer hjem, Fortælle Dig om mig,At jeg paa Helteviis drog frem,

Og det skal trøste Dig.

Hun.

Om Du paa Helteviis drog frem, Og Tusind' faldt for Dig,

Men kom ei til min Hytte hjem,

Kan Intet trøste mig.

Han.

Tænk Pige, at jeg slaaer for Dig, For Dig jeg modig er,

Hvor hæsligt om den grumme Krig, Din Hytte kom for nær.

Hun.

Og om den kom min Hytte nær, Og grum fortæred' den,

Kun Elskte! at jeg saae Dig der, Jeg priste Himmelen.

Han.

Men Døden rammer alle Mand, Den trænger ei til Krig,

Og midt i dine Arme kan Din Elsker røves Dig.

Hun.

Dit sidste Smiil modtog jeg dog, Dit sidste Kys jeg fik,

Og snart jeg gjennem Graven drog Did, hvor Du for mig gik.

Han.

Men Kongen og mit Fødeland Opfordrer mig til Krig,

Og den er ingen ærlig Mand,

Som da vil skjule sig.Hun.

Du er mig Alt, og ingen Mand Er Ære værd, som du;

Men hvorfor har Du Fødeland Og kommer det ihu?

Han.

Her fik jeg Liv og Livet nød,

Her smiled' Du mod mig,

Det Land er sagtens værdt min Død,

Som gav mig, Elskte! Dig.

Hun.

Du vil bedrøve mig — saa gaae —

Gud sende Dig igjen!

Hvi kan ei Pigen Fienden slaae,

Og værne om sin Ven.

Han.

Din Haand — et Kys — det styrked’ mig Farvel — vi sees igjen,

Den gode Gud, som gav mig dig,

Skal vogte om din Ven.

Hun.

Men Elskte! om Du sviger mig,

Og om Du døer i Krig,

Saa er jeg reent ulykkelig,

Og Synden er paa Dig.

Han.

Jeg aldrig aldrig sviger Dig;

Men om jeg døer i Krig,

Saa skal mit Rygte trøste Dig,

Og Du begræde mig.En norsk Mands Sang.

Jeg er saa fro, jeg er saa glad,

Jeg er min egen Herre,

Jeg Fogden ei skal spørge ad.

Om jeg tilfreds maa være;

Jeg stræbe kan og vil, og Held Skal møde mig fra Dal og Fjeld;

Jeg gi’er min Skat, gjør Ret og Skjel, Og er min egen Herre.

Mit Huus er lavt, men mit det er, Min egen Tomt det bærer,

Og aabent staaer det for Enhver,

Som Gud og Kongen ærer;

Kom Bonde, bød jeg ham min Haand, Kom Ridder, bød jeg ham min Haand, Jeg frygter Gud, men ingen Mand;

Jeg er min egen Herre.

Min Kost er simpel, og min Drilc Ned over Klippen flyder,

Men mon den mere Styrke fik,

Som Snese Retter nyder?

Mon den er mere glad end jeg,

Som henter paa en farlig Vei Sin rare Viin? jeg mener nei,

Vand lædsker, styrker, fryder.

Mit Leie Ingen spotte maa,

Jeg holder det i Ære,

Jeg veed, at Søvn paa bare Straae Kan tryg og qvægsom være;Naar Sol forgylder Bjergetop,

Jeg med fornyet Sjæl og Krop Til Dagens Arbeid' stiger op,
Og saadant bør det være.
Af Klæder Andre bryste sig Med meget mindre Føie;
Den Hjord, jeg føder, skjænkte mig Min simple Vadmels-Trøie;
Men den er varm og heel og reen,
Og spunden af min Datters Teen,
Min Kones Fingre sømmed' den,
Kjær er mig denne Trøie.
Min Hustru er mig evig kjær,
Skjønt ingen Skjønhed mere,
For Husets Dont hun Omsorg bær,
Og det er Koners Ære;
Ja jeg var utaknemmelig,
Om, Kone! jeg ei elskte Dig,
Du raske Sønner skjænkte mig,
Og Døttre, Egnens Ære.
Min Datter! træd i Moders Spor,
Og det kan aldrig feile,
At naar du bliver rigtig stor,
Vil Snese til dig beile;
Da lyd kun Stemmen i din Barm,
Og kast dig i en Mages Arm;
Ved Elskov lindres Livets Harm,
Det kan umuligt feile.
Min Søn — vær fro som jeg og glad, Som jeg din egen Herre,
Som jeg du Ingen spørge ad,
Om du tilfreds maa være;Stræb, som din Fa'er har stræbt, og Held Skal møde dig fra Dal og Fjeld;
Betal din Skat, gjør Ret og Skjel Og vær din egen Herre.
. En norsk Bondekarls Sang.
At Ladhed er parret med Smerte,
At Arbeid' Velsignelse er,
Det tidlig min Fader mig lærte,
Den Lære jeg meget har kjær;
Sundt Blodet om Hjerte mig strømmer, Og Styrke jeg har i min Arm,
Jeg Natten ei ængstlig bortdrømmer,

Og Kummer ei nager min Barm.

Jeg veed ei, det Andre maae lære, Om mellem de øvrige Land,

Der noget meer frugtbart kan være,

Det gaaer mig desuden ei an;

Jeg veed: Paa den Jord, jeg skal dyrke, Min Fader fandt Føde for sig,

Og levnes mig Helbred og Styrke,

Jeg finder nok Føde for mig.

Ploug veed jeg behændig at kjøre, Og Leen er let i min Haand,

Min Sigd1) kan jeg mesterlig føre,

Og nemt tvinge Axet i Baand,Og Pleilen forstaaer jeg at slynge,

Og Kornet at kaste i Loe,

Og veed jeg, ved Viser at synge,

At gjøre een Time af to.

Saa veed jeg, hvad Fødeland kræver, Og helligt er Fødelands Krav,

Gud gav mig jo kraftfulde Næver,

Og Kongen jo Vaaben mig gav;

Paa ingen af dem bør jeg spare,

Var derfor mit Norge i Nød,

Jeg saae kun mit Fødelands Fare,

Og frygter ei Krigerens Død.

Blandt Dalens elskværdige Piger Fr Signe den yndigste Møe,

Hver Gut her i Bygden det siger,

Og jeg paa den Sandhed vil døe;

Hvor rask hun i Dandsen sig svinger, Hvor vakkert hun flætter sit Haar,

Hvor reen hendes Fjeld vise klinger,

Det aldrig af Minde mig gaaer.

Min er den elskværdige Pige,

Og snart vores Bryllup skal skee,

Bød Kongen mig Norriges Rige,

Men nægted' mig Signe at see,

Jeg svared': Fa'er styr Du dit Rige,

Du styrer det bedre end jeg,

Men jeg styrer bedre min Pige,

Og Signe forlader jeg ei.

') Sigaa den ene Ende, hvormed Kornet skjæres, og som i Danmark kaldes Segel.Til Baggesen

i Anledning af Wessels Dod.

Hvor Søvnens store Sanger sover Den lange Søvn, min Skjaldemøe En Sang om Gravens Fortrin vover,

Og at misunde dem, som døe.

Velsignet Wessels Støv maa hvile,

Og Ondskab tie ved hans Grav,

Han tvang den Usle selv at smile,

Og Vanhelds Søn han Glæde gav.

Naar Wessel stemte sine Strænge, Pindus gjenlød af deres Klang,

Og Muse-Choret ønsked' længe At undervises af hans Sang.

Men tunge Kaar og mørke Dage, Bagtalelsens forgifted' Braad,

De lærte Glædens Skjald at klage,

Og druknede hans Smiil i Graad.

Taus Dalen var; thi Wessels Strænge Klang ikke meer i Dalens Skjød.

Forladte Phoebus saae dem hænge,

Og Baggesen dem tage bød.

Han stemte dem, og muntre Toner, Som næsten Wessels Toner, klang,

Og Musen friske Vedbend-Kroner Om Skjaldens unge Tinding hang.Forbauset Wessel Sangen hører,

Og seer sin Luth i fremmed Haand,

Og Fryd hans ædle Hjerte rører,

Glad kjender han igjen sin Aand.

«Syng — saa til Baggesen han taler -«Bliv meer end Wessel lykkelig!

«Du stiger nu, men see jeg daler,

«Og Gravens Roe indbyder mig.»

O ja — i dens Cypresse-Lunde Den favner Dig venskabelig,

Mit Venskab er for sandt. at kunde Til Jorden mere ønske Dig.

Did kommer ingen Sorg og Møie; Bagtalelsen forstummer der;

De kun bedømmes af den Høie,

Som grant din hele Vandel seer.

Og Du, som Wessels Fodspor træder, Som han tre Rigers Yndling er,

Det blev hans Lod at give Glæder,

Og at modtage Lidelser.

Vor Vei — thi ogsaa jeg paakaldeT Apollos Gunst — er trang og svær,

Den gjennem hvasse Torne falder,

Og Armod vor Ledsager er.

Men Baggesen! dig Intet skrække!

Ei Armod, ei Uskjønsomhed,

Apollo dig en Krands skal række Saa skjøn som Wessels Evighed!Blandede Digte fra Tiden efter 1789.

De ædle Jyder.

(1792.)

Grovbaarne Jyder tre —

(Nu vil den usleste Forstand,

Der tænkes kan hos nogen Herremand,

At her om Bønder handles see;

Og hvis Udtrykket ei slaaer til,

Dog Tænkemaaden det afgjøre vil.)

Tre Jyder, baarne grovt, en liden Reise gjør'

Til Kjøbstæd, hvor de ei har været;

Anviist af Kyndige, ukjendte Vei de drage;

(Thi kommer Bonden frem, han finder selv tilbage, Med mindre han paa Veien døer)

Omsider Veien faldt om lidet Vand;

Der stod et enligt Træ ved Vandets Bredde,

Hvis Grene, bøied' ud fra tørre Land,

Hang over Vandet, som om Lædskelse at bede; De Jyder see det, og de græde,

«O! raaber En af dem, tænk, hvem der var istand «Det arme Træ med Lædskedrik at glæde!

«Stavnbunden til sit Fødested«Det nær sig seer Lyksalighed,

«Men kan ei naae den — see, hvor Grenen hænger,

«Og Blade gulne — det kan neppe leve længer —

«O Brødre! kan I huske, naar

«Vi ofte ligned' vore usle Kaar

«Mod andre Skabningers, og sagde frækt, at Jyden

«Af alle Herrens Skabninger

«Den meest vanheldige paa Jorden er;

«I\^ig den Formastelse nu bitterlig fortryder.

«Gud os dog Fødder gav — det lykkes fra og til «Med et og andet Skib at rømme bort fra Landet, «Men dette arme Træe, I see, det rømme vil, «Men, bundet fastere end vi, det naaer ei Vandet — «Lyksalig vi mod Træet — men «Skal Mennesker da see Guds Skabning lide,

«Og ei forsøge paa at vederqvæge det?

«Er ingen blandt Jer, som kan Middel vide,

«Til Træets Redning» — Dybt bedrøvede Nedsætte sig de ædle to,

Sørgmodig Kind i haardfør Næve hviler,

Dybt grandskende er alle deres Blik —

Omsider Glæden i den Enes Øine smiler,

(Som en Indskydelse han fik)

Og hurtig slaaer han Haand i Haand,

Op springer han, og sig mod Træet vender Med disse Ord: «Snart slukkes Tørstens Brand, «Som i din tørre Stamme brænder.»

Fryd er den Følelse

Hos Resten af de ædle Tre,

Men Tvivl paa den slaaer Vand;

De kan ei fatte ret, hvordan Man leder rodfast Træe til Vand.

«Mærk, raaber derpaa den, som det begribe kan: «Erfarenhed har lært, at man kan bøie Træ'r;

«Et Øieblik — og I skal see mig hænge der — (Paa Grenen peger han)«Den anden da ved mine Been sig hænge,

«Den tredie ved den andens ligesaa,

«Og jeg vil vædde, Træet Vand skal faae.»

Høit hoppe de af Fryd, og han ei nøler laenge; Alt klavrer han den knudred' Stamme op Og snart fra Grenen man seer hænge tunge Krop, Den anden ved hans Fødder fast sig hefter,

Den tredie ved den andens ligesaa:

De tynge, Træet giver efter;

Men det vil ei forslaae

«Tyng Brødre, tyng af alle Kræfter!»

Den Sidste raaber saa:

«Vi tynge nok, men det vil ei forslaae.»

Den første tænker at forøge sine Kræfter;

Til Brødre nedenfor han raaber —- «Trofast vær! «Holdt dygtigt! jeg besværger Jer!

«I Næverne jeg spytte maa «For dobbelt Kraft at faae.»

De love det, og han vil gjøre saa;

Sit Tag han slipper — flux de plumpe ned Og drukne — O, de ædle Jyder!

Vee den, som ei en venlig Graad dem yder,

Og sukker: Sov i uforstyrret Fred!

Mens Hjertet man og Villien dømmer,

Man Eders gode Sjel evindelig berømmer.

Skaal for Koner.

C17930

J)cr sad en Konge i Susan-Stad Som hersked' over en Hoben Riger; Han fik det Indfald at være glad, Som Esthers Bog i det Første siger;Et Selskab gjorde han uden Mage Det vared' hundred' og otti Dage. Rahbarberah!

Sex Dages dygtige Perial Selv Kongehjerner kan confundere;

Den syvende saae Asverus gal:

Saaledes monne han decretere:

«Mehtiman, Bistha, Sethar, Harbona,

«Abagtha, Bigtha, Charchas! hent Kona, «Hent Vasthi hid.»

Men knipske Vasthi, som Budet fik, Lod Kong Asverus tilbage vide:

At hun, sin Sjæl, ei af Flekken gik,

Hun kunde ikke den Drikken lide.

Hun sikkerlig havde sin Aarsage,

Som let jeg gjætter, men hver umage Sin Gjættekraft.

Da blev Asverus's Næse lang,

(Hvert Net forlænger en Kongenæse)

Og vred han op fra Høisædet sprang,

Og tordned' ud: «I, som Loven læse! «Hvad siger den? hurtigt, lad mig høre, «Hvad skal jeg med Mutter Vasthi gjøre? «Vær expedit.»

Op stod Memuchan og taled' saa: (Han havde neppe den bedste Kone)

«Med Jordens Bjerge din Throne staae, «Med Himlens Stjerner din stolte Krone, «Dit Scepter ei fra din Haand aflade, «Mens Hav har Draaber og Skoven Blade! «Men hør mig mild!»«Kan Kong Asverus et Afslag faae,

«Tør Vasthi trodse Dig, store Herre,

«Vi alle snart, som Mads Fots skal staae; «Dig gaaer det galt, men os gaaer det værre; «Thi raader jeg: Tag blandt skjønne Piger «Den skjønneste itdi dine Riger «/ Vast his Sted.»

For Kongens Øie det Raad var godt,

Og Kongens Mænd fandt det ikke værre,

Og der blev Gammen paa Susans Slot,

Da Kongen skrev: «Hver skal være Herre «Udi det Huus, han beboer; hans Qvinde «Skal, naar han byder, sig strax indfinde; «Hvis ikke fort!»

Om hele Landet gik Kongens Bud,

Og alle Koner fik lange Næser,

Og alle Mændene loved' Gud Og dem, som Loven saa kløgtig læser;

Og alle Pigerne — de som stode Paa Exspectance — blev meget gode.

Det var en Lyst!

Man skulde tænke min Vise var Et Manifest imod Landets Qvinder:

Men jeg den modsatte Hensigt har,

Jeg Hæderskrandse de Skjønne binder.

Det stolte Norge behøver ikke,

At Kongen hid saadan Lov skal skikke,

Som Susans Lov.

Ei at de Skjønne er' Slaver her,

Og bør de Skjønne vel Slaver være?

De føre Scepteret au contrair,

Paa dem beroer hele Mandens Ære,Paa dem hans Lykke, paa dem hans Glæde, Kun han er smedet i Hymens Kjæde;

Men de er' frie.

Men milde gjøre de Baandet kjært,

Og kloge dølge de faste Lænker,

Og — hvilket vistnok er grumme sært — Regjerer saa, at en Tosse tænker Vi staae ved Roret — Lad det saa være,

Vi staae der — Men de Compasset ere,

De styre os.

En Daare dadler veløvet Magt,

Men Venner! Daarer vi ere ikke;

Til vores Ære det være sagt,

Vi glade Herskernes Skaal vil drikke.

De gjør' os gode og lykkelige;

Langlivet blive hver Kones Rige,

Som hersker klog.

Efterskrift for Pigerne.

Og er der mange, som voxe frem Med store Evner til Regimente.

En daarlig Mand, som forglemmer dem, Hans Følgeagtighed knapt de glemte; Blev Cathariner, som vilde krige;

Saa klinker: Held for hver yndig Pige I dette Lag.Sang

for den forenede Danske og Svenske Flaade. («794-)

Vi Danmarks Mænd, vi Sverigs Mænd, Vi Norges Mænd,

Vi Havets Mænd, vi Krigens Mænd,

Vi Hædersmænd,

Vi hørte vore Fyrsters Bud Om Ledingstog,

Vi lød, omfavned' Fa'er og Brud,

Og fro' bortdrog';

Thi see! vore Fyrster er' Fædre.

Paa høien Mast det danske Flag Urørt skal staae,

Paa høien Mast det svenske Flag Urørt skal staae!

Thi Gother elske Vaabenbrag Kjækt Cimbrer slaae,

Og Normænd ingen, ingen Dag Forsagte saae;

Thi er' vore Fyrster ei Fædre?

Vi Krigens Mænd, vi Havets Mænd, Vi Hædersmænd,

Vi Sverigs Mænd, vi Danmarks Mænd,

Vi Norges Mænd,

Vi alle Nordens stolte Mænd Er’ Eet igjen;

Vi see det: Gud i Himmelen Er Nordens Ven.

O! er’ vore Fyrster ei Fædre!Som Dug for Sol, alt indbildt Had Er svundet hen;

See Cimbren favne Gothen glad,

Som gammel Ven;

Trohjertig Normand begge ta’er Med Lyst i Haand:

«Gud signe den, som tvundet har «Det skjønne Baand!

«De Trillingrigernes Fædre!»

Vi værne om vort Fødeland Og Kongers Borg.

0 Du! som bedst beskytte kan,

Vær Du vor Borg!

1 retviis Kamp med Mod vi gaae; Staae, Gud! os bi!

Og Søen, som vi tumles paa,

Skal vorde fri!

Thi leve de Rigernes Fædre!

Til min Kone

den 19de Oktober 1794.

Hvad er en Capellan, at Du Hans Hustru vilde være?

Naar Sognepræsten gaaer itu,

Saa maa han retirere.

Fra Slægt og Fødeland han maa Først sqvalpes frem paa Bølgen blaa Og saa i Forgemakket staae,

For at sollicitere.Der raaa han snoe sig som en Aal,

— Som Præster godt skal klæde —

Og snart med Surren, snart med Taal Sig Lykkens Vei berede;

Snart bruse frem, som Glommens Elv Og snart igjen, ulig sig selv,

Og lydig det høibaarne Skjælv! Smaamurre ved dens Bredde.

Naar efter to, tre, fire Aar Han saa et Kald kan snappe,

Hans Skrædder da den Ære faaer,

At borge ham en Kappe.

Da sættes Naadsens Aar i Pandt;

Hans Velærværdighed iblandt Sin Aand saa saare lugslidt fandt,

At Brochmanns den maa lappe.

Hvad er en Capellan, at Du I hans din Skjæbne tvinder,

Ja kommer glad det Baand ihu,

Som Dig med ham forbinder.

Hver Pige, Ungersvend og Mand Vil tænke lavt om din Forstand;

Men kun din glade Capellan Din hele Storhed finder.

Som tvende Dage, tvende Aar,

Hos dig henrundne ere;

Een Sladdermund paa Gulvet gaaer,

Som alt vil raisonnere;

Paa kjøbenhavnsk den anden alt Har kjønt sit Pa og Ma udtalt,

Og hvis ei alle Ting gaae galt,

Sit Norsk hun snart vil lære.Hvad Under da, om glad jeg er,

Og hædrer med en Tærte1)

Den Dag, saa gavmild og saa kjær,

Du gav mig Haand og Hjerte,

Og om jeg vilde blive vred,

Hvis frydløs ugift Hellighed Fra Peders bløde Stol steg ned Og dig for den begjærte.

Mit Glas er fuldt, min Barm er fuld. Hil dig! du Kjønnets Ære!

Som du er høie Pligter huld,

Hver Glæde huld dig være!

Bliv under Lykkens Kjærtegn graae,

See andre Smaae af vore Smaae,

I Mormo'ers Fjed de samtlig gaae,

Som Farfa'er fro' de være.

Den lange Vise

da jeg var glad. (I794-)

Brødre! her vi glade ere.

Og gid Alle glade være,

Landsmænd, Fremmed, Fiende, Ven! Fred med Alle har vort Hjerte, Medynk med hver Broders Smerte, Og et Suk til Himmelen,

Som kan ene ende den.

J) Saa kaldes paa Bergensisk en Spølskaal Punsch.Skaal for dem, jeg ikke ynker, De godt Folk i Klodens Rynker,

Man end ei opdaget har.

Gid det Mange maatte være!

Aldrig eller seent de lære,

At det Rædselsnavn Barbar Evropæer eget var.

Skaal for dig, min sorte Broder! Eva var vel dog din Moder,

Gamle Adam vel din Fa'er;

Men om dette Slægtregister End mod min Formodning brister, Hist i høien Himmel har Du og jeg dog fælles

Fa’er.

Snart den skjønne Dag oprinde, Da Philantropie maa vinde,

Trods al gjerrig Grumheds Svig!

Skaal for hver, hvis kjække Stemme, Til dit Helds og Sandheds Fremme Uforfærdet reiste sig.

Wilberforce! Skaal for Dig! —

Nok et Glas til Randen fyldes, Bredfuldt Maal de Ædle skyldes,

Som af kasted’ Trældoms Baand! Friheds førstefødte Sønner,

Folk, som paa din Lykke skjønner, Stedse skue Franklins Aand Fro til dine brudte Baand.

Skaal for Chinas gamle Rige; Det er langt fra mig at sige Denne Alderdom er Digt.Heller skal mit Ønske være,

At de Verden ei maae lære:

Alter hilft fur Thorheit nicht;

Stundom har man mumlet sligt.

Skaal for Storsultanens Rige,

Gid sig Lyset engang snige Til den stakkels Muselmand!

Gid han lære, at det ikke Er Misgjerning, Viin at drikke,

Og at ei al Sandhed kan Findes i hans Alkoran.

Jødens Skaal! vel vil man sige,

At for evig Jøderige Her paa Jorden er forbi;

Men i fremmed’ Land regjere Jøder tidt saa meget værre;

Og hvo sig ei kjøber fri,

Kaste de i Slutterie.

Russens Skaal! og hvorfor ikke! Han kan slaaes og han kan drikke; Russen har jeg helst til Ven!

Fa’er du fik for længe siden,

Gid du faae en Mo’er med Tiden. Selv forstaaer du Meningen!

Jeg vil ei forklare den.

Broder Polak! ræk mig Haanden! Som en Mand du følte Vaanden,

Som en Mand du endte den!

Skal du din Kosziusko tabe,

Frihed en Kosziusko skabe Af enhver af dine Mænd!

Aldrig! aldrig, synke den! —Anden Fredriks Heltehære! Aldrig uddøer Eders Ære,

Før ei Manddom æres meer!

Evig Fredriks Minde leve!

Fredriks Genius omsvæve Evig Preussens Heltehær,

Men dets Cabinet især!

I Daraussens stolte Sønner!

Jeg med Ærefrygt paaskjønner Eders og Daraussens Værd;

Himlen os og Eder give,

At I vakkert vilde blive Der, hvor Alt saa prægtigt er!

Thi hvad vil, hvad vil I her?

Du, som heel uskyldigt kommer Til det store Navn af Romer,

Og som troer dig Navnet værd!

Os du ei foragte længer,

Meget snart maaskee du trænger Til et meer modernt Gevær,

End Sanct Peders rustne Sværd.

Som en Perser Solens Luer, Schweits! jeg dine Alper skuer, Næsten knæler jeg for dem. Flygtende for Ransmænds Vælde, Frihed mellem dine Fjelde Fandt et Fristed, fandt et Hjem! Evig throne den blandt dem!

Hollands Skaal! det er at sige, Hvis de Herren-Staters Rige Endnu findes paa vor Jord.Thi hvis Søe og Franskmand dele Smukt imellem sig det Hele,

Hvad mon da min Skaal var for?

For den Snee, der faldt i Fjor.

Spaniens nu Skaalen være!

Gid det, skjøndt lidt silde, lære Vei til sand Lyksalighed;

Lære at Potosis Skatte.

Aldrig, aldrig kan erstatte,

Hvad et Rige taber ved Ladhed og Vankundighed.

Friheds Helligdom at være,

Var din Stolthed, var din Ære,

Herlige Britannien!

At du over Havet byder,

At din Storhed, dine Dyder,

Alt du fik af Friheden,

Glem det ei, Britannien!

Frihed, som med Laurbær kroner Frankrigs Heltelegioner,

Hvor de vende deres Fjed;

Fuldkorn din og Frankrigs Ære!

Nær den store Time være,

Da det skjænker Verden Fred,

Og sig selv Lyksalighed!

Vore Grander! vore Frænder!

Det den bedste Skaal, jeg kjender, Efter Fædrelandets er!

Svenske Broder! Himlen give At vi stedse Venner blive!

Leve! leve, leve hver,

Hvis Attraa og lid det er.Herlig som din Krigerære, Sverrig! gid din Lykke være!

Stor som dine Sønners Værd!

Gid al Jordens Adel kunde Blive Borger, blive Bonde!

Blive hvad din Adel er,

Ædel ved indvortes Værd.

Skaal for danske Tvillingrige! Evig gid dets Lykke stige!

Evig det paaskjønne den!

Det af norske Søster lære,

Hver Velgjører ømt at ære.

See os hædre Adelsteen,

Mindes du og eier een!

Norge! du min ømme Moder! Hver din Søn er mig en Broder! Din og deres Skaal det er.

Os jeg ei kan ønske mere End vi maatte eengang lære,

At, paa lidet Viisdom nær,

Har vi, hvad vi bruge, her.

Til Vaaren.

(1796.)

Vaadt er dit Haar Af Dug, og Morgenrøde Krandser det. Vaar!

Dig jubler Alt i Møde.

Vældig og blid, som en straalende Aand Jorden du løser og qvæger.

Mægtige Vaar! i din skabende Haand Bruser Begeistringens Bæger.Hil dig! du vandt;

Den senestærke Kjæmpe,

Vinteren, svandt.

Saa viger Vold for Lempe.

Stærk ved dit Smil, og frigjort' ved din Haand Skumme langs grønnende Dale Elvene, brydende skinnende Baand,

Høit om din Vælde de tale.

Pragtrige Vaarl Du kommer, Fjeldet ryster Snee af sit Haar,

Og i sin Pomp sig bryster.

Mysk og Aurikler ad Rifterne gaae Krandsende mosede Stene!

Gulgrønne Birke indbydende staae,

Sang er paa fødende Grene.

Moder til Sang Og Jordens bedste Glæder!

Skjøn er din Gang,

Fryd fødes, hvor du træder.

Jublende, klagende, kurrende Vild Tolker sin Elskov. Du tænder Retvise Amor! Naturen, din Ild Heftigt men

brødefri brænder.

Venlig min Tak Modtag! i dine Arme Ofte jeg drak Begeistring; ædel Varme Næres for Dyden, mod Lasten, hos Dig.

Ja, hvo forstod dine Lader,

Og ikke mandig svor Lasterne Krig Og ikke hylded' din Fader!Venlig modtag Min Lykkes Søn, min Vise;

Du var den Dag,

Som skjenked' mig Elise.

Maanen sank blid bag den nyfødte Lund, Pigen hang ømt ved mit Hjerte;

Ja-Ordet slap fra den elskede Mund.

Siden jeg kjendte ei Smerte.

Noahs Minde.

Ved et Glas Madera. (1797 •)

Ua Noah havde fast Fod paa Land Da blev hans første Bekymring dette;

I Tryghed sig og sin Æt at sætte For det til Drab saa genegne Vand.

Han zittrede, naar der faldt en Regn Han skyede Floder og store Vande Og dybe Dale og lave Strande,

Og slog sit Telt i en bjergig Egn.

Ja, han gik videre, siger man,

Han tænkte efter, om ingenlunde Man Vandet ganske undvære kunde,

Om man partu maatte drikke Vand.

I slige Tanker han vildes ned Paa en af Ararats flakke Sider;

Men Noah ikke det Lave lider,

Han seer sin Feil, og vil bi;at afsted.Men see! en Yngling som Dagen skjøn For Noah stod, og ham venlig vinked',

I lubne Næve Guld-Bæger blinked',

Hans Røst var Sang — Flye ei Lykkens Søn!

«Din Slægtes Vel, og dit Vel jeg vil, «Hint Træ, som snoer sig om Nabo-Stammer, «De gyldne Klaser, hvormed det brammer, «Lær her af mig, hvad de due til.» —

«I dette Bæger jeg krystet har «Af slige Klaser en Drik, som qvæger;

«Tag, gode Gamle! mit gyldne Bæger,

«Drik ud, og siig om ei godt det var.»

Han drikker, lædskes, blir let og qvik,

1 gamle Barm Ungdoms Lue brænder.

Han er som nyeskabt, sig selv knap kjender, Han raaber: — Det er en Gude-Drik! —

Han signed' Ranken og Druens Kraft :,: Den Yngling lærte ham Viin at lave Og tidt han styrked' sin gamle Mave,

Og tidt sit Mod, med den ædle Saft.

Saa fik vi Viin, men da Cham, den Nar Beruset Fader letsindig haaned',

Os Himlen ikke for Vand forskaaned',

Og derfra Druen sit Phlegma har.

Dog er den endnu forædlet Vand Og læsker, muntrer, og vederqvæger.

Saa lad os hæve det fulde Bæger,

Og signe Noah den Hædersmand.

Vi drikke Noahs og Rankens Skaal :.: De Landes Skaal, som os Vine sende,

Og ikke Druen til Givt forvende;

Men fremfor Alting Maderas Skaal.Til Freden.

(1803.)

hele de saarede Lande,

At fastknytte Samfundets Baand,

Med Oliegreen snoet om din Pande,

Og Overflods Horn i din Haand,

Fra Glædernes Fader du kommer;

Skjøn er du som smilende Sommer,

Fryd melder dit Komme, Held gaaer i dit Fjed, Og Jorderigs Jubler velkomme dig, Fred!

Du kommer, og Vanfred bortviger;

Den flyer, den blodtørstige Krig,

Og Tvedragt, som adsplitter Riger,

Og Guldtørst, som lever af Svig,

Og Frækhed, som næres af Laster,

Til Orcus det Broderskab haster;

Og, styrtede svage og fængslede ned,

Der' Dødsangst lovsynger dig, seirende Fred!

Hør Oldingen hulke af Glæde,

Han favner sin reddede Søn;

See Børn, som forglemme at græde,

De har deres Fa'r, deres Bøn;

Blyfærdige Skjønne fremtræder,

Hun-favner sit Haab, sine Glæder;

Selv Enken forglemmer det Meget, hun leed,

Og Alle, ja Alle velsigne dig, Fred!

Sin Ploug Agerdyrkningen tager,

Og Kunsten sit Værktøi igjen;

Ei Handelen længe forsager,

Og Dyrtid skal vige for den;Med Laurbær sig Muserne krandse,

Og atter Chariterne dandse,

Og Granskningen sætter sig pønsende ned. Du værner om Alle, beskyttende Fred!

Dig jubler al Jorden imøde,

Al Jorden erkjender dit Værd;

Lægg' lykkelig Tvedragten øde,

Jord! Krigens det flammende Sværd!

Spred vide, spred varig din Glæde,

Om Jorden slyng Broderskabs-Kjæde;

At kommende Slægter, i tusinde Led,

Som vi, maae velsigne dig, himmelske Fred!

Selskabssang.

(1803.)

oang og Skjæmt og Evans Glæder, Viede af Venskabs Haand,

Lette Livets Demantkjæder,

Muntre den nedslagne Aand.

Du, hvis Hjerte Kummer nager,

Søg det muntre Vennelag,

Braadden det din Sorg fratager,

Lyser paa din mørke Dag.

Sang og Skjæmt og Evans Glæder, Viede af Venskabs Haand,

Jævne Manddoms Vei til Hæder,

Smile mod en virksom Aand.Du, hvis Dag i Daad hensvinder,

Søg det muntre Vennelag,

Skjæmt, og syng, og drik — du vinder Styrke til den næste Dag.

Signet være Evans Bæger,

Naar en Skjænk fra Himmelen Skyller Usles Kummer hen. •

Sangens Værd og Skjønnes Hæder Over Guld og Vælde er;

Stræbsom Flid den skaber Glæder, Mildne Sorgens Lidelser.

Kommer, Brødre! vi vil hylde Viin, og Sang og skyldfrit Skjæmt. Megen Daadkraft dem vi skylde,

Dem, at meget Ondt er glemt;

Ofte blidt de mod os smile,

Viede af Venskabs Haand,

Ofte sløve Vanhelds Pile,

Ofte hvæsse sløvet Aand.

Til min Ven Scheel,

ved hans Kones Grav. (1805.)

Mit Hjertes og min Skjæbnes Broder, Scheel! Ei trøstende min Musa til dig træder;

Vi levet har vort Livs den bedste Deel,

Vi jordet har vort Livs de bedste Glæder.Dybt ligger det, dybt i min knuste Barm:

At intet Held kan trylle mig tilbage Ei Skyggen blot af hine skjønne Dage,

Jeg levet har i min Elisas Arm.

Den første Elskov er den Eneste.

Den Ørkner om til Paradiser skaber,

Hvor nye Glæder fra hvert Hjørne lee.

Og Skjæbnen selv sin halve Vælde taber.

Den lykkelige Elsker er omvæmet Med et Ægid mod Vanhelds Pileskud,

Fra ham er tunge Kummer saa bortfjernet,

Som fra den stedse glade Elskovsgud;

Han saaret leer, han lider, og han smiler,

Blot at han lider ved den Elsktes Barm;

Let Livets Møie paa hans Skuldre hviler,

Blot at hun vandrer med ham Arm i Arm. — Men dette Blot, min Skjæbnes Broder, Scheel! Det er det, du, det er det, jeg begræder.

Vi levet har vort Livs den bedste Deel,

Vi jordet har vort Livs de bedste Glæder. —

Jo vist kan Sysler, Tid og nye Baand Adsprede og som lænkebinde Smerte;

Men Tomheden i det før fulde Hjerte,

Men Fryden i den før saa glade Aand,

De fylde ei, og vække ei igjen.

Ei trøstende min Musa til dig træder,

Med stille Graad beklager jeg dig, Ven!

Med skjulte Taarer jeg mig selv begræder.

Var Lethe for vor Kummer, Broder Scheel 1 Jeg havde fundet den. En ædel Pige Mig Haand og Hjerte gav. Hun gav sig heel, Og aldrig vil, og aldrig kan hun svige.Hun har Elisas skjønne Aand. Selv det Tidt vækker i min Barm inddysset Smerte,

Som øges, da jeg kun gjengjelder slet

Et fuldt og varmt med deelt og lunkent Hjerte.

Nei, Vilhelm! nei, jeg har ei Trøst for dig,]eg spaaer dig ikke blide Fremtidsdage.

Men Jorden skal ei være Himmerig,

Og Livet ei henjubles uden Klage.

I ømme Barm du har en mandig Sjæl,

Opmand dig, Broder! See ud over Tiden,

Der skal det gaae de Gode evig vel;

Der parres Sjæl med sig beslægtet Sjæl.

Der blev mit Hjerte let, min Kummer liden.

Ønsker.

(1806.)

IVIens Blod og Safter let i unge Aarer flyde,

Hver Time smiler mod vor glade Aand,

Erindring, Nydelse, og Haab da byde Som tvende Gratier hinanden Haand,

Og alle Blomster paa vor Bane sprede,

Og alle gyde Nektar i vor Skaal,

Og mod de ringe Sorters korte Vrede Indhyller Ungdoms Letsind os i Staal.

Naar Manddoms Aar vor Ungdoms Dag

fortrænger,

(Thi — ak! — vor Ungdom kun en Vaardag er.) Plan knuser Plan, og Ønske Ønske sprænger,

Men Misheld driller Haabet lumsk, og leer.

SJa mellem vor selvskabte megen Plage,

Er Ønsket værst, det ikkun avler Klage.

Vær du mit Skjold, min Læge vær, o Kummer! Udslet hvert Ønske af min kolde Barm,

Ei meer jeg tælle Haabets Løvtesummer,

Kun for at tælle mig desmere arm!

Viis, ligegyldig, døv mod Eftertiden,

Fra Ønskers Daarskab, Løvters Drillen fri,

Jeg tage Dagen, som den kommer! — siden Kun det er Frihed, Resten Slaverie.Af „Sange for den norske Bondestand" (1795.)

Vise for en Gjetlejente*).

I aa Bagen jeg har ei mange Aar;

Jeg heder Badne2), naar jeg er hjemme; Men her regjerer jeg Køer og Faar,

De høre villig min kjendte Stemme;

Til fede Græsgang og klare Kilde Jeg leder dem; naar de sig forvilde,

Jeg samler dem.

Saa ung jeg er, for den sunde Kost Og varme Klæder jeg dog gjør lige;

Jeg trodser Uveir og Storm og Frost,

At jeg er kjelen, skal Ingen sige.

Den frelste Hjord og de Mælkestrømme, Som fylde drægtige Spand, berømme Og takke mig.

Jeg bæver ikke, fast Skrubben3) kom; Med Luur og Pidske, med Skraal og Stene Jeg lærer Tyven at vende om;

At jeg er Badne, maa han ei mene,

*) Hyrdepige. 2) Barnet. 3) Ulven.Jeg mangen Skrub fra min Hjord har jaget; Han endnu ikke et Lam har taget,

Og neppe skal.

Naar Qvæget mætter sig tryggelig,

Og naar i Skyggen det søger Hvile, Pontoppidaii underviser mig,

Mens blanke Spedder1) saa rappe ile,

At skabe Vante og varme Hose;

Og baade Madmoer og Præst skal rose, Med Rette mig.

Paa Bagen har jeg ei mange Aar;

Jeg hedder Badne, naar jeg er hjemme,

Men Tiden rap mellem Sysler gaaer,

Det Badne-Navn skal man snart forglemme; Snart bli'r jeg Jente2), ei længe bier,

Før ogsaa jeg faaer en gaardfast Frier. Heisan Hopsa!

Til Høsten.

Uen flyer, den blide Sommer, Men ikke Glæde, Sang og Dands. Goddædig Høsten kommer,

Af fulde Ax den bær en Krands. Fra grøderige Ager,

Den vinker smilende,

Og Mismod, Frygt og Klager Forsvinde; — Alle lee.

') Strikkepinde. 2) Voxen Pige.Du Aarets yngre Datter!

Som ældre Søstre skjøn,

Dig møder Sang og Latter,

Du hørte Bondens Bøn.

Hvor moderlig Du smiler!

Hvor dryppende dit Fodefjed! Kornmoen foran iler,

Og drøsser Guld paa Agren ned; Dens fordum lette Fjere Er' tunge Kroner nu;

Den bølger ikke mere,

Ei lystrer Vindens Hu;

Kun Dig den sønlig lyder,

Og, underviist af Dig,

Den hvasse Sigd1) indbyder;

Mod den den bøier sig.

Hvor moderlig Du smiler!

Hvor mangefold din Miskundhed! See Østenvinden iler Velgjørende i dine Fjed.

Om faste Skruv2) den leger,

Om løste Staure med,

Og fra de gyldne Neger, Borttørrer Fugtighed.

De grødefulde Slæder Gaae Laden ind og ud;

Og Høstemanden qvæder En Sang for Høstens Gud.

*) Segl. 2) En Kornstak af 12 Neg, som i skovløse Egne bruges; den sættes for at beskytte det halvtørre Korn imod truende Regn; at sætte saadan Stak, kaldes at skryve.Ja Dig, Du Høstens Fader!

Dig prise vi, vi takke Dig.

Du mild din Haand oplader,

Og alle Munde mætte sig.

Med Godt Du Aaret kroner,

Hver Dag er gaverig.

Dig prise Luftens Toner,

Og Jorden, prydet, Dig;

Din Lovsang Qvæget brøler,

— Det mæt fra Marken kom. — Indvie den Sjel, som føler,

Dig selv til Eiendom!

Ved Vinterens Komme.

IM øgne Lundens Stammer ere; Ingen Fugl sin Trille slaaer; Livløst synes Alt at være;

Jorden synes lagt paa Baar; Kolde ere Solens Smiil;

Elven har forglemt sin Iil; Størknende langs Klippens Sider, Træg, til frosne Søe den glider.

Dybe Dale, steile Fjelde,

Lange Sletter, krumme Fjord,

Alle føle Vintrens Vælde; — Sørgeligt fra Syd til Nord End Naturens Aasyn er.

Fyrren kun og Granen bær’,

Men paa snebetynged’ Arme, Tegn til Liv og Kraft og Varme.Dog! — Gud Herren er en Fader, Fast han synes dølge sig;

Stedse han sin Haand oplader, Naadefuld og rundelig;

Vintren selv ham kalder Gud. — Mattet, hviler Jorden ud,

I dens Favn at samle Styrke;

Ei omsonst vi den skal dyrke.

Ja, Du Fader i det Høie!

Du antager Dig vor Trang.

Frosten letter Bondens Møie,

Og forkorter Veien lang;

Tunge Læs med Hurtighed,

Skaffer den fra Sted til Sted,

Til Vasdraget Skovens Stammer, Grubens Erts til Verkets Hammer.

Spindevise.

vjaae let min Rok, glid jevn min Traad, Og fiin og stærk om Snellen!

Kort Dagen bli'r ved flittig Daad,

Og uden Kjede Qvellen.

Er Qvæget røgtet, Folket mæt,

Vi os om Lampen samle;

De Unge træde Rokken let,

Og karder, gjør den Gamle.

Du fryser, trods din megen Uld, Saafremt Du ei vil spinde;

Men Klæder, Agtelse og Guld Gier Rokken stræbsom Qvinde.Det Husets Qvindfolk Hæder er,

Naar Rokke lystig synge,

Og naar hver Nab1) i Væggen bær Et drægtigt Nøste-KIynge2).

Den Jente, som sin Dont forstaaer, Som væve kan og spinde,

Ei attegløimt3) sin Tid hengaaer,

Men bli'r en Hædersqvinde;

Hun holder net og varm sin Mand,

Han Kjøbetye4) ei slider;

Hun dyrt sin Vadmel sælge kan Til den, ei spinde gider.

Som Flid og Styrke, Ærlighed Og Mod er Mandens Dyder,

Saa Husflid og Sagtmodighed En Danneqvinde pryder.

Kort Dagen bli'r ved flittig Daad,

Og uden Kjede Qvellen.

Gaae let min Rok, glid jevn min Traad, Og fiin og stærk om Snellen.

Torbjørn den Lade.

Anfind var en Velstands-Mand;

Ingen havde Gaard som han,

Letvindt5), stor og fredet;

Velfød Hjord og tunge Neg Aldrig hans Forhaabning sveg;

Han sad fast i Sædet.

*) Trænagle, til at hænge Noget paa. 2) Nøste o: Garnnøgle. 3) Forglemt, overseet. 4) Tøi, som kjøbes af Kræmmeren. 5) Som ikke kræver svært Dyrknings-Arbeide.Anfind var en driftig Mand; Alting holdt han godt istand;

Kun sin Torbjørn ikke.

Torbjørn var hans ene Barn; Kjelet for, han blev et Skarn,

Lad og kjær for Drikke.

Torbjørn kom en Møe for nær; Anfind maatte holde her,

(Ømt er Faderhjerte);

Fædres Gaard han Torbjørn gav. Venlig tog den kolde Grav Anfind bort fra Smerte.

Anfind død,i blev Torbjørn Bas. Var i Bygden en , Kallas,

Barsel, Brudegilde,

Kom han end ubuden did,

Ødsled' Penge bort og Tid,

Gjerne klamres vilde.

Gaarden passed' han ei paa; Som det kunde, lod det gaae,

Og var uforfærdet.

Sletfød Hjord og lette Neg Aarlig hans Forventning sveg; Huus forfaldt og Gjærdet.

Torbjørn blev en ringe Mand, Sine Skatter borged' han,

Maatte Alt pantsætte;

Han blev arm, men aldrig klog; Man for Gjeld hans Odel tog, Efter Synd og Trette.Arving til den hedste Gaard, Snese Køer og Sexti Faar Og oplagte Penge,

Har han knapt det tørre Brød; Børn og Hustrue lide Nød,

Og til Andre trænge.

Bonde! agt og elsk din Dont! Ladhed er en Rod til Ondt,

Som sig vide spreder;

Drik og Klammer føder den, Stjæler Gaarden fra Dig hen, Dine nøgne klæder.

Peder den Driftige.

Peer Hansen indløste sin Fædrenegaard For Penge, optagne paa Rente,

Stod skyldig for Heste, for Køer og for Faar, Og ægted' en pengeløs Jente;

I Huse tog ind Vermoderen1) sin,

Hos hvilken var Intet at vente.

Men Peer var fra Barnsbeen saa driftig som

stærk,

Og lod sig af Arbeid ei skræmme;

Hans Marit var flittig og vidste sit Verk I Fjøset, paa Marken og hjemme;

Og letlivet2) var Det fattige Par,

Trods Rige og meget Fornemme.

J) Svigermoder. 2) Af et muntert Sind.Naar Solen i Østen kom kvægende frem,

Var Peer og hans driftige Mage

De første, den saae; og blid hilsed' den dem,

Og loved dem smilende Dage;

Og, naar den drog ned,

Tilsmiled' dem Fred,

Som kun de Arbeidsomme smage.

Gud signende saae til den ærlige Sved,

Og Lykke var ude og inde;

Glathaaret stod Koen paa Baasen, og fed Saaes Mælken i Spanden at rinde;

Den brægende Flok Gav snurrende Rok,

Meer Uld, end den aarked'*) at spinde.

Den fattige Bakke blev græsrige Vold;

Den Myr, som mens andre ihænde,

Kun ydede Gruen2) sin stinkende Told,

Gav baade at bide og brænde.

Fra Ageren veg

Alt Ukrud, hvert Neg

Var tungt udi Haanden at kjende.

De svared' sin Skat og formindsked' sin Gjeld Det ene Aar efter det andet;

Der fødtes dem Sønner, saa stærke som Fjeld, Saa raske som Nogen i Landet;

Og, pleiede vel Paa Legem og Sjel,

De bleve en Ære for Landet.

Tilsidst eied' Peer og hans Marit sin Gaard, Var' gjeldfrie, ja selv havde Penge;

Men aldrig de var' mod den Trængende haard,

— De selv havde følet at trænge; —

*) Formaaede. 2) Skorsteen, egentlig dens Ildgulv,De ansaae som Krav Al Trang, og de gav Med Glæde hver tiende Penge.

Af Foged og Præst de høiagtede var';

De skjønsomme Grander blev kjære;

De ældedes silde, til Graven de bar Sit Sølvhaar med Hæder og Ære;

Af redelig Graad Gravbakken blev vaad.

Som Liv var, saa Døden vil være. —

Vær ærlig og stræbsom! saa signer Dig Gud, Din Eng og din Ager bær Grøde;

Af Gjeldneres Liste dit Navn slettes ud;

Den Arme med Trøst Du kan møde;

Din Død bli'r et Savn,

Og elsket dit Navn,

Naar end dine Sønner er' døde.

Sædelære Nr. 6.

En fribaaren Mand (har Erfarenhed sagt)

Kan alle Ting udstaae, kun ikke Foragt,

Den blander ham Alting med Smerte;

Paa blødeste Leie den Stene ham strøer,

Hans nærende Kost den usmagelig gjør,

Og græmmende nager hans Hjerte.

En fribaaren Mand blandt det Gode, som Gud Paa Jorden har spredet saa rundelig ud,

Særsindig ei nogen Ting vrager;

Han": Velstand og Venner og Afkom har kjær, Men Æren dog meer end alt Andet ham er;

Tag den, og hans Alt Du borttager.Til Gravene fører den almene Vei,

Men, naar Du skal døe, da det rører Dig ei,

Om rig eller arm Du har været;

Men om Du kan see i din Barm uden Frygt,

Og om — naar dit Legeme jordet er trygt — Dit Navn ei vil blive vanæret.

Fri fødes en Normand; — kom dette ihu Du Bonde i Norge! fribaaren er Du,

Den stygge Foragt Dig ei ramme!

Den skal Dig ei ramme, om retviis Du er,

Din Dont og din Pligt og din Næste har kjær. Den Dydige tør sig ei skamme.

Fri fødes en Normand; — kom dette ihu Du Bonde i Norge ! fribaaren er Du,

Dig følge den giædende Hæder!

Den følge Dig skal, om ei brødefri blot Du er, men gjør Venner og Fiender godt,

Og reen er i Tale og Sæder.

Da skal Du, naar Døden sig nærmer til Dig, Ei tabe dit Mod, og, et Æspeløv lig,

For Dommeren inden Dig bæve.

I Fred skal Du døe — og den hædrende Graad Skal gjøre din rolige Gravbakke vaad,

Og længe dit Minde skal leve.

Anna Colbjørnsen.

(En Vise om kjekt Mod.)

Om Anna Colbjørnsen jeg qvæder et Qvad, Den Norderhougs mandige Qvinde,

Som snedig og kjek fra den sølvrige Stad Bortholdt den fordærvende Fiende.Til Fædrelands Gavn,

Hun gjorde sit Navn Udødeligt, evigt sit Minde.

Til Norderhoug kommer en ubuden Gjæst,

En Svenske, af Navnet en Løve;

Ham følger en frygtelig Skare til Hest,

Som Kongsberg vil brænde og røve.

Mod Qvellen det er,

Man hvile vil der;

Frue Anna herberger den Løve.

I Tale og Færd hun saa venlig sig teer,

Det bedste, hun har, hun frembringer.

Hun hører, hvad Anslag i Færde der er,

Og tænker: det neppe gelinger.

At Normænd er' nær,

At varsom' de er',

Glad hører hun; Glæden nedtvinger.

Til Steen, hvor de Norske, men svagere, staae, Et Bud hun beslutter at sende.

En Jente faaer Orlov et Ærind' at gaae;

De Svenske mistænke ei hende;

Til Lensmanden nær Hun Budskabet bær;

Han skyndig til Steen det skal sende.

«I Norderhougs Præstegaard Fienden er; «Imorgen, før Sol kan fremtræde,

«De komme til Steen, og da æde de Jer,

«Om I dem i Nat ei kan æde.

«Fast Tusind' de er,

«Med Flinter og Sværd.

«Blot Hestene skal Jer nedtræde.»«Men mærker, hvad Anna Colbjørnsen har sagt: «Naar Lyning af bragende Lue

«Fra Norderhoug skinner, saa kommer med Magt, «Og Svensken I skal underkue.

«Saa lød hendes Ord;

«Lyd hende, Gud troer,

«Og agter paa ledende Lue!»

I Stuen blandt Herrerne Bæg'ret gaar om;

I Gaarden beværtes de Ringe.

Da fremstod stolt Anna; hun digted' sig from, Hun bad, at, for Kulden at tvinge,

Som rasede vild,

Maa tændes en Ild

Derude. — Høit Luer sig svinge.

Nu komme de Norske, nu Kampen gaaer an, Nu fanges den fraadende Løve;

Nu falde for Sværdene Svenske som Sand,

End Flere nu Hestene prøve.

Thor Hovland\ dit Sværd Befordret den Færd;

Din Arm, ei dit Navn var en Løve.

De adspredte Svenske, snart Dagen mon grye, Sig samle; paa Valpladsen finde Den modige Anna, som fik dem at flye,

Den kloge og frygtløse Qvinde;

Og hun skal paany Faae Svensken at flye.

Har flere end Norge slig Qvinde?

En Rytter med spændt Karabin rider frem: «Hvor er' de Norske! hvor mange?

«Hm! svarer stolt Anna: Du taler med Klem;

«Din Konge, for Qvinder at fange,«Har rusted Dig ud «Med Sværd og med Skud?

«For Slige bli'r Normænd ei bange.»

«Men jeg har ei talt dem, ei tælle dem kan; «Bag Kirken sig ordne de Kjekke,

«Saa stærke som Fjeld, og talløse som Sand;

«Forsøg kun, om dem Du kan skrække.» Forfærdet han troer De mandige Ord,

Og flyer sine Landsmænd at skrække.

Nu flye de forvilded', En hist og En her. Den Norderhougs mandige Qvinde Alene fordrev den fordærvende Hær,

Og fanged' den truende Fiende.

Til Norriges Gavn,

Hun gjorde sit Navn Udødeligt, evigt sit Minde.

Anders Aagesen Rugtved.

(En Vise om Ædelmodighed.)

Om en Mand paa Bygseljord Jeg en Vise qvæder.

Du, som Fædres Gaard beboer, F^fterjag hans Hæder!

Dobbelt Krav, Du Odelsmand! Har paa Dig dit Fædreland; Dobbelt Held Du nyder.

Jevn dit Held med Dvder!Anders Aagesen hans Navn; Rugtvedt Gaarden hedder,

Hvor, en fremmed Mand til Gavn, Anders grunder, sveder;

Driftig Flid og Tænksomhed Spores i ethvert hans Fjed;

Meer kan Rugtvedt føde;

Større er dens Grøde.

Truende et Uaar gaaer Bygden om, og taler Om en Nød, som forestaaer;

Nøden ei forhaler.

Snart er Trangen her, snart der, Snart al Bygden om den er;

Men af Rugtvedt hæver Anders tunge Træver.

Kornet rart i Bygden er.

Hvem kan Brød undvære?

Rige Guld til Kjøbmand bær' ;

Arme Klæder bære.

Hunger er et vældigt Sværd. Stundlig stiger Kornets Værd; Guldkjær Haardhed skratter Med en djævelsk Latter.

Rugtveds Forraad rygtes; — see Did en Nedrig iler,

Underveis beregnende Sin Fordeel; han smiler:

«Anders! Lykken god Dig er; «Sælg dit Korn! see Penge der. «See de blanke Daler'!

«Dyre jeg betaler.»«Dyre Du betaler mig;»

(Aages Søn saa svarer)

«Dyrere betale Dig «Arme Landsmænds Skarer;

«Hjem Du med dit Sølv kan gaae, «Korn er ei for Dig at faae; «Rugtveds gyldne Grøde «Skal ei Aager føde.»

For en lav og billig Priis,

Som selv Armod taaler,

Qvarterviis og skjeppeviis

Aages Søn udmaaler

Alt sit Korn til Trængende.

Yndest og Velsignelse

I et mættet Øie Meer end Guld fornøie.

Anders's skjønne Daad bli'r kjendt. Kongen Dyden kjender,

Og et Hæderstegn fortjent Aages Søn han sender.

Normand varm for Æren er;

Agt han fremfor Alt har kjær; Halvdød den maa være,

Som ei føler Ære.

Er der — var der end kun En Mellem Norges Fjelde,

Som til Anders's Lov er seen,

Unorsk skal han gjælde.

Kløgt og Styrke herlig er;

Men et ædelt Hjerte bær Over begge Prisen.

Bonde 1 mærk Dig Visen.Venskabssang Nr. 4.

Bondestanden er en hellig Stand: Stræbsom Bondes Lykke Sjelden faaer den Nykke,

At forarme :,: en arbeidsom Mand.

Bondestanden :,: er en ærlig Stand:

Vi, som Jorden pløie,

Syndløs er vor Møie;

Og vor Vinding :,: Vinding for vort Land.

Bondestanden :,: er en Hædersstand;

Vi, som Jorden dyrke,

Vi er' Landets Styrke;

Vi er' Værnet :,: om vort vakre Land.

Norges Bonde :,: er en ganske Mand: Frie, som nogen Greve,

Norges Bønder leve.

Skaal for Norge :,: og dets Bondestand!Af „Psalmer" (1795.)

Om Guds Egenskaber.

Halleluja vor Gud er stor,

Hans Vælde uden Ende;

Hans Vink fremkaldte denne Jord,

Hans Bliv bød Solen brænde.

Og hele Firmamentet om

Staae Vidner, som

Hans Almagts Lov erkiende.

Ja Herre, Herre 1 Himlene Fra dig sit Udspring leder,

Og Jorden, som du dannede,

Dit store Navn udbreder;

Paa Alt dit Guddomspræg er sat,

Og Dag og Nat

Din Væ1des Priis udbreder.

Kun Lidt af hvad din Haand har gjort Mit svage Syn opdager ;

Men dette Lidet o hvor stort!

Det ganske mig hentager.Jeg studser — henrykt raaber ud: «Han, Gud min Gud,

«Han gjør hvad ham behager.»

Stod alle Jordens Vise frem,

Og Vældige tillige,

Dog skulde Blomstret spotte dem Og Græsset til dem sige:

«Forsøg hvad Magt og Klygt formaaer! c Jeg ringe staaer,

«Men skaffer frem min Lige.»

Gud Herren al Tings Herre er Gud Zebaoth min Fader;

Saa lad opdynges Trængseler,

Paa ham jeg mig forlader.

Ei List, ei Vælde frygter jeg,

Han vil det ei,

Og ingen Ting mig skader.

Halleluja! min Gud er stor,

Hans Vælde uden Ende;

Og naar han knuser denne Jord,

Og naar dens Piller brænde,

Saa fra dens Gruus han mægtig mig

Taer op til sig

Til Glæder uden Ende.

Jesu Fedsel.

Naar, Armod liig,

I Pialter viklet ind, Han viser sig,

Som styrer Himmerig,Da forarges vantroe Sind; Men ikke saa, den, som troer Herrens Ord;

Han staaer hos Hyrderne, Guds Herlighed at see,

Hører, troer og fryder sig,

Og i Krybben hylder dig,

Du som styrer Himmerig.

Du som blev arm Min Siel at gjøre rig!

Giv at min Barm Maae stedse være varm For din Lære og for dig,

O Du som kom i mit Kiød Mig af Nød At lede mægtig ud,

O Du min Frelses Gud!

Giv at Hjertet klogelig Om den Naade klynger sig, Som Du dyrekiøbte mig.

Jesu Lære.

Un Sandheden og Livet er,

Ja hvo, som faaer din Sandhed kier O milde Jesu! han ved dig Skal leve og evindelig.

Du fører ud Guds Velbehag,

Din høie Lære skaber Dag,

Og Overtroens Nat forgaaer,

Og den Vankundige forstaaer.Du bryder vældig, driver væk Det Syndens Aag, den Lovens Skræk. Selv Guds Retfærdighed ved dig O Jesu Christ! blir trøstelig.

Du vækker Dyden i vor Barm,

Du laaner Styrke til vor Arm;

Du fører os paa Livets Vei,

Du holder, at vi falde ei.

Din Lære er vor faste Borg Mod Livets Møier og dets Sorg,

Det Skjold, som værner trygt om os, Og by der Dødens Pile Trods.

Til Gravens Land den stiger ned, Der viger Skræk for hellig Fred;

Gud see vi selv, de Dødes Gud,

Og Dødens Rædsler slettes ud.

Mildt straaler Lyset, Du har tændt, Dets Kraft er underligen kiendt,

Ja Ingen vandrede derved,

Og sank i Tvivl og Kummer ned.

Gid det, Du lærte, lede os,

At det, Du leed, maae frelse os!

Gid troelig vi dig tjene her,

At vi maae samles der Du er.

Anger.

Jeg føler det med hellig Glæde, O Jesu Christ! at, uden dig,

Laae svar Retfærdighedens Vrede Paa Adams Slegt evindelig.

Til dig, til dig er al min Trang, Du er min Lov, min Takkesang.Jeg føler det, med hellig Glæde,

At dersom jeg skal nærme mig Til Gud, og om hans Naade bede; Jeg maae beraabe mig paa dig.

Til dig, til dig er al min Trang,

Du er min Lov, min Takkesang.

Jeg føler det, med hellig Glæde,

At Livets Vei Du selv har lagt,

At hvo, som i dit Fied skal træde, Maae styrkes, Jesu! ved din Magt. Til dig, til dig er al min Trang, Du er min Lov, min Takkesang.

Let snublede, let faldt jeg svage, Om Du unddrager mig din Aand.

O slip mig ei, viig ei tilbage,

O leed mig stedse ved din Haand. Til dig, til dig er al min Trang, Du er min Lov, min Takkesang.

5

samt Portraiter af '

P. Chr. Asbjørnsen og. Jejgen Moe. m

4 Kr.; eleg. indb. 6 Kr. 25

#b.